

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Bohuslava Jiroušková

**PODÍL VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM
JAKO PŘEDMĚT PRÁVNÍCH VZTAHŮ;
KMENOVÝ LIST**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce: 30. září 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. září 2015

Bohuslava Jiroušková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D. za odborné vedení a cenné rady poskytnuté při zpracovávání této diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	1
1. PODÍL VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM	4
1.1. Obecně k pojmu podílu	4
1.2. Obsah podílu	4
1.2.1. Kvalitativní stránka podílu	5
1.2.2. Kvantitativní stránka podílu	6
1.3. Variabilita podílů	7
1.4. Monismus a pluralita podílů	10
1.5. Dělení a štěpení podílů.....	13
2. PODÍL JAKO VĚC V PRÁVNÍM SMYSLU A NĚKTERÉ DŮSLEDKY TOHOTO POJETÍ...	15
2.1. Podíl jako věc a předmět právních vztahů	15
2.2. Podíl jako věc (ne)zapisovaná do veřejného seznamu.....	17
2.3. Vlastnické právo k podílu	19
2.4. Vydržení vlastnického práva k podílu.....	20
2.5. Nabytí podílu od neoprávněného	22
2.6. Spoluvlastnictví podílu	23
2.7. Podíl ve společném jměním manželů.....	24
3. KMENOVÝ LIST	27
3.1. Pojem kmenového listu	27
3.2. Povaha kmenového listu jako cenného papíru	28
3.3. Náležitosti společenské smlouvy v případě vydání kmenových listů.....	29
3.4. Náležitosti a vydání kmenové listu	30
3.5. Reflexe vydání kmenových listů v obchodním rejstříku.....	31
3.6. Význam kmenových listů a jejich využitelnost	31
4. PŘEVOD PODÍLU NEVTĚLENÉHO DO KMENOVÉHO LISTU	33
4.1. Obecně k převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným	33
4.2. Režimy převodu podílu	34
4.2.1. Převod podílu na jiného společníka	34
4.2.2. Převod podílu na třetí osobu	36
4.3. Podmínění a omezení převodu podílu.....	37
4.3.1. Podmínění převodu podílu na jiného společníka souhlasem některého orgánu společnosti.....	37
4.3.2. Podmínění převodu podílu na třetí osobu souhlasem valné hromady.....	39
4.3.3. Udělování souhlasu s převodem podílu ve společnostech, které se nepodřídily ZOK	41
4.3.4. Forma souhlasu s převodem podílu	42
4.3.5. Omezení převodu podílu předkupním právem ostatních společníků.....	43
4.3.6. Povinnost loajality společníka při převodu podílu.....	44

4.4.	Smlouva o převodu podílu	45
4.4.1.	Forma smlouvy o převodu podílu	45
4.4.2.	Uzavření smlouvy o převodu podílu na základě plné moci	46
4.4.3.	Některé náležitosti smlouvy o úplatném převodu podílu.....	47
4.4.4.	Účinnost smlouvy o převodu podílu	48
4.4.5.	Vedlejší ujednání ve smlouvě o převodu	49
4.5.	Převod podílu v rámci koupě závodu.....	50
5.	PŘEVOD PODÍLU VTĚLENÉHO DO KMENOVÉHO LISTU	52
5.1.	Obecně k převodu kmenového listu.....	52
5.2.	Titul a způsob převodu kmenového listu	52
5.3.	Účinnost převodu kmenového listu vůči společnosti a zápis změny v osobě společníka do obchodního rejstříku	54
5.4.	Převod kmenového listu v rámci projede závodu	55
ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY	64
ABSTRAKT	67
ABSTRACT.....	68
KLÍČOVÁ SLOVA/ KEY WORDS.....	69
NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE	69

ÚVOD

Společnost s ručením omezeným je z historického hlediska nejmladší, dlouhodobě však nejvyužívanější, formou obchodní společnosti. Důkazem budiž ročenka Českého statistického úřadu, podle níž má formu společnosti s ručním omezeným přes devadesát procent registrovaných obchodních společností.¹

Atraktivita společnosti s ručením omezeným spočívá v tom, že byť je obecně řazena do skupiny kapitálových společností,² snoubí v sobě jak prvky kapitálové, tak osobní společnosti. Společníci společnosti s ručením omezeným sice společně a nerozdílně ručí za dluhy společnosti, avšak jen do výše, v jaké nesplnili své vkladové povinnosti.³ Takto limitované ručení výrazně snižuje majetková rizika společníka. Osoba společníka a jeho majetek je tak zcela oddělen od společnosti a jejího majetku. Přesto je naprosto typickým jevem osobní zainteresovanost společníků na každodenním fungování společnosti, kdy společník je často též jednatelem společnosti.⁴ Převod podílu společníka je zásadně možný, zpravidla je však potřeba splnění určitých podmínek stanovených buď přímo zákonem, či společenskou smlouvou.⁵ Další výhodou právní úpravy společnosti s ručením omezeným je, ve srovnání s úpravou společnosti akciové, která je dalším typem kapitálové společnosti, výrazně nižší míra rigidity právní úpravy a jednodušší organizační struktura. Společnost s ručením omezeným může být založena i jako společnost jednočlenná, nebo se může jednočlennou stát v průběhu své existence,⁶ přičemž jejím společníkem může být jak fyzická tak právnická osoba.

Nastíněný význam a frekvence využití této právní formy je zcela zjevně příčinou, proč byla a je právní úprava společnosti s ručením omezeným předmětem nepřetržitého zájmu teorie i judikatury, které ji ve značném rozsahu vybrousily již za

¹ Dle statistické ročenky České republiky 2014 vydané Českým statistickým úřadem bylo k 31. 12. 2013 registrováno 399.571 obchodních společností, z nichž 365.149, tedy přibližně 91 %, mělo formu společnosti s ručením omezeným. Ročenka je dostupná z <https://www.czso.cz/csu/320198-14-r_2014-1200>.

² Ustanovení § 1 odst. 2 ZOK.

³ Podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění, viz § 132 odst. 1 ZOK.

⁴ Havel, B. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 12, s. 351.

⁵ Eichlerová, K. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 287.

⁶ Ustanovení § 11 ZOK.

účinnosti obchodního zákoníku⁷ a občanského zákoníku z roku 1964.⁸ V rámci rekodifikace soukromého práva, jejíž stěžejní právní předpisy, tedy zákon o obchodních korporacích⁹ a nový občanský zákoník,¹⁰ nabyly účinnosti 1. 1. 2014, však doznala právní úprava společnosti s ručením omezeným významných změn.¹¹ Cílem zákonodárce bylo zjednodušení právní úpravy, které by umožnilo zvýšení konkurenceschopnosti právní formy společnosti s ručením omezeným v rámci právních řádů států Evropské Unie.¹² V současné době účinná právní úprava tak s sebou přinesla mnoho nového a na první pohled vítaného, ovšem při bližším pohledu ne úplně bezproblémového. Zároveň nás místy staví opět na začátek tam, kdy již byly dříve sporné otázky judikaturou vyřešeny.

Ústředním tématem této práce je podíl, základní prvek konstrukce právní úpravy společnosti s ručením omezeným, a to jako předmět právních vztahů, včetně případů, kdy je podíl představován kmenovým listem. Pozornost je tedy věnována jak úpravě zakotvené v zákoně o obchodních korporacích, tak ustanovením občanského zákoníku, týkajícím se věci v právním smyslu. Do této kategorie lze totiž nyní podíl ve společnosti s ručením omezeným zařadit. Důsledky tohoto pojetí jsou velmi významné a přinášejí s sebou mnohé otázky vzhledem k možnosti a rozsahu aplikace některých ustanovení. Svůj odraz pojetí podílu jako věci nachází také v případě jeho převodu, tedy nejčastější dispozice s podílem coby předmětem právních vztahů. Proto se tato práce ve značeném rozsahu soustředí také na téma převodu podílu.

Tato práce mimo jiné poukazuje na některé problematické otázky související s podílem ve společnosti s ručením omezeným, identifikuje důsledky nového pojetí podílu jako věci a jeho případná úskalí a snaží se předestřít možná řešení. Použity jsou deskriptivní a analytická metoda, komparace, jakož i metody logického, gramatického a teleologického výkladu.

⁷ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“ nebo „ObchZ“).

⁸ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník z roku 1964“ nebo „ObčZ 1964“).

⁹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „zákon o obchodních korporacích“ nebo „ZOK“).

¹⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“).

¹¹ Vzhledem k tomu, že společnosti s ručením omezeným jsou osobami zapisovanými do obchodního rejstříku, je z hlediska jejich existence a fungování neméně důležitý také zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „rejstříkový zákon“ nebo „RejZ“).

¹² Havel, B. a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 84.

Celkově je práce strukturována do pěti kapitol. První kapitola obsahuje úvodní výklady o podílu ve společnosti s ručením omezeným jako o právním vztahu mezi společností a společníkem a o možnostech koncipování podílu ve společnosti.

Druhá kapitola se věnuje tématu podílu jako věci v právním smyslu. Pozornost je věnována zejména některým limitům aplikace ustanovení o věcných právech na podíl ve společnosti s ručením omezeným. Tato kapitola se zabývá také spoluvlastnictvím podílu a podílem tvořícím součást společného jmění manželů.

Ve třetí kapitole je představen institut kmenové listu, fakultativního cenného papíru, do kterého může být podíl ve společnosti s ručením omezeným vtělen. Pojednáno je mimo jiné o náležitostech kmenového listu a jeho vydání.

Předmět čtvrté kapitoly je zaměřen partikulárně na nejčastější dispozici s podílem, totiž jeho převod. Pojednáno je o převodu podílu nevtěleného do kmenové listu, pokud se jedná o obecné otázky jeho převoditelnosti a jejího případného omezení, jakož i o smlouvě o převodu podílu.

Závěrečná pátá kapitola se zaměřuje na specifický převod podílu v případě, kdy je vtělen do kmenového listu a přibližuje zvláštnosti tohoto převodu oproti převodu podílu do kmenového listu nevtěleného.

1. PODÍL VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM

1.1. OBECNĚ K POJMU PODÍLU

Obchodní společnosti a družstva jako právnické osoby,¹³ korporace a tedy společenství osob,¹⁴ jsou po svém vzniku¹⁵ entitami zcela odlišnými od svých členů, respektive společníků. Je možné konstatovat, že společník podíl získává směnou za svůj vklad,¹⁶ který se stává vlastnictvím společnosti.¹⁷ Z tohoto hlediska je třeba pojem podílu v obchodní společnosti striktně odlišit od podílu spoluvlastnického, jak o něm pojednává občanský zákoník v § 1122 OZ.¹⁸

Obecně je pro všechny obchodní korporace¹⁹ podíl definován v ustanovení § 31 ZOK jako účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. Touto optikou tak lze charakterizovat podíl jako právní vztah, a to vztah členský,²⁰ respektive společnický, jehož subjekty jsou společnost a společník a obsahem soubor práv a povinností. Podíl tedy lze označit jako jakési pojítko mezi společníkem a společností, jakož i mezi společníky navzájem.²¹ Pro právní úpravu společnosti s ručením omezeným je pojmem zcela klíčovým.²²

1.2. OBSAH PODÍLU

Obsah podílu tedy tvoří komplex práv a povinností. Z teoretického hlediska lze obsahové určení podílu rozlišit na stránku kvalitativní, jakožto vymezení oněch jednotlivých práv a povinností s podílem spojených, a stránku kvantitativní, určující

¹³ Ustanovení § 20 OZ.

¹⁴ Ustanovení § 210 OZ.

¹⁵ Ke vzniku korporace dochází zápisem do obchodního rejstříku (§ 126 OZ).

¹⁶ Ustanovení § 15 a násl. ZOK, resp. § 142 a násl. ZOK.

¹⁷ Černá, S. in op. cit. sub 5, s. 145.

¹⁸ Ustanovení § 1122 OZ: „Podíl vyjadřuje míru účasti každého spoluvlastníka na vytváření společné vůle a na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví věci.“

¹⁹ Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti a družstva (§ 1 odst. 1 ZOK), přičemž obchodními společnostmi jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení (§ 1 odst. 2 ZOK). Družstvy pak rozumíme družstvo a evropskou družstevní společnost.

²⁰ Pokorná, J. in Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 56.

²¹ Černá, S. in op. cit. sub 5, s. 128.

²² Dvořák, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 107.

velikost podílu společníka, respektive míru jeho účasti na společnosti. Od takto kvantifikované míry účasti se pak odvíjí mimo jiné schopnost jednotlivých společníků ovlivňovat a usměrňovat činnost společnosti.²³

1.2.1. KVALITATIVNÍ STRÁNKA PODÍLU

Kvalitativní vymezení podílu určuje práva a povinnosti s podílem spojená. Základním pramenem těchto práv a povinností je zákon,²⁴ společníci si však v souladu se zásadou autonomie vůle a smluvní podstatou společnosti s ručením omezeným mohou ve významné míře práva a povinnosti určit sami ve společenské smlouvě. Typickým příkladem povinnosti sjednávané ve společenské smlouvě je povinnost společníků dodržovat zákaz konkurence či povinnost příplatková.²⁵ Práva a povinnosti společníků mohou vyplývat také ze zásad, na kterých je postaveno právo obchodních korporací.²⁶

Práva a povinnosti obsažená v podílu lze dělit z různých hledisek, přičemž nejčastější je dělení na práva a povinnosti povahy majetkové a nemajetkové. Příkladem práv majetkových je právo na podíl na zisku (§ 34 a § 161 ZOK), na vypořádací podíl (§ 36 ZOK) a na podíl na likvidačním zůstatku (§ 37 ZOK). Naopak majetkovou povinností společníka je jeho povinnost splatit vklad (§ 15 a 142 ZOK), povinnost ručení (§ 132 ZOK) a příplatková povinnost (§ 162 ZOK).

Jako příklad práva nemajetkové povahy je možné uvést právo společníka hlasovat na valné hromadě či mimo ni, čímž zároveň společník uplatňuje své právo podílet se na správě společnosti. Právem společníka je rovněž podat za společnost společnickou žalobu (§ 157 ZOK) a hájit tak ve stanovených případech její zájmy či právo na informace o společnosti (§ 155 ZOK).²⁷ Mezi povinnosti nemajetkové povahy lze zařadit dříve judikaturou dovozovanou²⁸ a dnes již zákonem zakotvenou povinnost

²³ Pokorná, J. in op. cit. sub 20, s. 57.

²⁴ Havel, B. in Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 68.

²⁵ Černá, S. in op. cit. sub 5, s. 128.

²⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, spis. zn. 29 Odo 1007/2005 „[...] Povinnosti mohou vyplývat též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností.“

²⁷ Byť tato formulace se nejvíce jako šťastná, když společník zpravidla informacemi o společnosti disponuje a důležité je pro něj získání informací týkajících se společnosti. Srov. např. Pelikán, R. *Několik poznámek k úpravě společností s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 3, s. 76.

²⁸ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, spis. zn. 29 Odo 387/2006.

loajality společníka vůči společnosti (§ 212 odst. 2 OZ). Povinnost společníka může rovněž spočívat ve výkonu práce pro společnost. S touto povinností se lze setkat typicky u určitých profesí, například u advokátů či daňových poradců.²⁹ V případech, kdy společnost emitovala kmenové listy, může společníkovi rovněž vzniknout povinnost odevzdat tento kmenový list společnosti, např. v případě změny výše základního kapitálu (§ 152 a § 230 odst. 1 ZOK).

1.2.2. KVANTITATIVNÍ STRÁNKA PODÍLU

Míru práv a povinností, jimiž se společník na společnosti účastní, lze určitým způsobem kvantifikovat. Kvantifikace společnickova podílu je dispozitivně vázána na kapitálový přínos společníka do základního kapitálu společnosti, kdy § 133 ZOK stanoví, že podíl společníka se určuje podle poměru jeho vkladu na tento podíl připadající k výši základního kapitálu. Zakladatelé, respektive společníci, se však mohou ve společenské smlouvě od tohoto ustanovení odchýlit a stanovit výši podílů odlišně, či ji zcela oddělit od určování tímto poměrem. Při stanovení výše podílů odlišně od ustanovení § 133 ZOK se však společníci musí pohybovat v mantinelech stanovených dobrými mravy, veřejným pořádkem a zásadami, na kterých spočívá zákon o obchodních korporacích, přičemž se v tomto případě uplatní zejména zásada totožného zacházení se společníky a zákaz zneužití menšinového nebo většinového postavení.³⁰

Velikost jednotlivých podílů je vyjádřena a zapsána do obchodního rejstříku u jednotlivých společníků procentem nebo zlomkem,³¹ aby tak staticky a objektivně vyjadřovala míru účasti společníka ve společnosti. Kvantitativní stránka podílu tak indikuje míru účasti společníka na vytváření společné vůle vyjádřené rozhodnutími valné hromady a na dalších právech a povinnostech vyplývajících z účasti ve společnosti.³² Od kvantifikace společnickovy účasti se tedy do značné míry odvíjí i kvalita jeho účasti ve společnosti.

²⁹ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 330.

³⁰ Tamtéž, s. 307.

³¹ Hampel, P. in Hampel, P., Walder, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.* Praha. Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 158.

³² Černá, S., in op. cit. sub 5, 132.

S kvantitativním vyjádřením výše podílu souvisí též určení hodnoty, respektive ceny podílu. Ta není odvislá od kapitálového vkladu společníka, ani základního kapitálu společnosti, který může být jen symbolický ve výši minimálního vkladu 1 Kč na jeden podíl (§ 142 odst. 1 a § 145 ZOK).³³ Hodnota podílu je determinována podílem společníka na reálné hodnotě majetku společnosti snížené o její dluhy³⁴ v kombinaci s jinými faktory, například omezenou převoditelností podílu.

1.3. VARIABILITA PODÍLŮ

Pokud společenská smlouva neurčí jinak, existuje ve společnosti s ručením omezeným pouze jeden druh podílu, a to podíl základní. Ustanovení § 135 odst. 1 ZOK vymezuje základní podíl negativně jako podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva ani povinnosti. Lze dovést, že jde o ta práva a povinnosti, jež upravuje přímo zákon.³⁵ Těmi jsou právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo účastnit se valné hromady a uplatňovat tam hlasovací právo, právo na informace a právo podílet se na zvyšování základního kapitálu. Základní povinností je pak povinnost vkladová.³⁶ Pokud ve společnosti existují jen podíly základní, není potřeba uvádět tento údaj výslovně ve společenské smlouvě.³⁷

Ustanovení § 135 odst. 1 ZOK však umožňuje, aby společenská smlouva připustila vznik různých druhů podílů.³⁸ Inspiraci k zakotvení variability podílů zjevně našel zákonodárce v návrhu nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti (Societas Privata Europaea, SPE).³⁹ Návrh nařízení předpokládal možnost společníků si v zásadě libovolně určit práva a povinnosti s podíly spojené. Omezení měli společníci být pouze tam, kde je to nezbytné k ochraně třetích osob nebo menšinových společníků.⁴⁰ Byť byl

³³ Přestože může základní kapitál čítat pouhých několik korun, neznamená to, že jsou majetkové poměry společnosti z obchodního rejstříku zcela nezjistitelné. Společnosti s ručením omezeným jsou totiž v souladu s § 66 písm. c) rejstříkového zákona povinny zakládat do sbírky listin obchodního rejstříku své účetní závěrky. Tuto povinnost v loňském roce opět zdůraznil i Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 14. 8. 2014, spis. zn. 7 Cmo 186/2014.

³⁴ Černá, S. in op. cit. sub 5, s. 144.

³⁵ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 276.

³⁶ Pokorná, J. in Lasák, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I.díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 872 – 873.

³⁷ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 308; obdobně též Vaněčková, V. in Hejda, J. a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech*. 1. vydání. Nakladatelství Anag, 2013, s. 184.

³⁸ Dojde tak k tomu, že podíly se od sebe budou lišit ne jen po stránce kvantitativní, ale i kvalitativní.

³⁹ Návrh nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti {SEK(2008) 2098} {SEK(2008) 2099}.

⁴⁰ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti, dostupná z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:52008PC0396> [citováno dne 30. 6. 2015]

návrh nařízení o SPE stažen,⁴¹ lze se s obdobnou koncepcí setkat i v právních řádech jiných evropských zemí. Příkladem může být úprava obsažená v britském zákoně o společnostech z roku 2006 (Companies Act 2006).⁴²

Za jeden druh podílu se pak považují podíly, s nimiž jsou spojena stejná práva a povinnosti (druhá různost podílu tedy není dána výší podílu společníka).⁴³ Zákon o obchodních korporacích neuvádí žádná omezení či kritéria k určení práv a povinností spojených s určitým druhem podílu. Vymezení a struktura různých druhů podílů, respektive práv a povinností s nimi spojených, je dle § 136 ZOK zcela na společenské smlouvě, přičemž však musí být dodrženy korektivy občanského zákoníku stanovené v § 574 a násl.,⁴⁴ zejména dobré mravy, veřejný pořádek, jakož i všeobecné zásady práva obchodních korporací (např. zásada totožného zacházení se všemi společníky).⁴⁵

K určování variací podílů ve společnosti s ručením omezeným neposkytuje zákon o obchodních korporacích, na rozdíl od úpravy akciové společnosti, žádný návod. Lze však dovodit, že modifikace práv a povinností v rámci různých druhů podílů může spočívat ve změně výnosových a vypořádacích oprávnění (podíl s přednostním nebo pevným nárokem na podíl na zisku) a podíly se změněnou vahou, resp. vyloučením,⁴⁶ hlasovacích práv.⁴⁷ Uvažovat lze o odkupitelných podílech, jež může společnost odkoupit za předem určených podmínek. Variantou je i možnost spojit s podílem oprávnění k volbě určitého počtu členů orgánů společnosti, či vytvořit v rámci druhu zvláštní hlasovací skupinu pro případ určitých transakcí.⁴⁸

V literatuře je možné se setkat též s názory, že je možné vytvořit podíl, s nímž je spojena povinnost odpracovat určitý počet hodin,⁴⁹ či podíl zaměstnanecký,⁵⁰ s nímž je spojen faktický výkon práce. Do jaké míry je možné spojit s podílem výhody typu práv na užívání firemního automobilu a podobných výhod⁵¹ nepovažují za jednoznačné. I

⁴¹ Ke stažení návrhu došlo k datu 21. 5. 2014.

⁴² Doležil, T., Sztefek, M. *Zpráva o staronovém druhu ve střední Evropě*. REKODIFIKACE & PRAXE, 2015, č. 7-8, s. 38.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 69.

⁴⁵ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, 874.

⁴⁶ Domnívám se, že i hlasovací právo společníků vlastnicích podílů bez hlasovacích práv bude „ožívat“ v situacích, kdy bude zasahováno do jejich práv a povinností (§ 171 odst. 2 ZOK).

⁴⁷ Obdobně jako je tomu u prioritních akcií, viz § 278 ZOK.

⁴⁸ Doležil, T., Sztefek, M. in op. cit. sub 42, s. 41.

⁴⁹ Čech, P. *S.r.o. po rekonstrukci*. Právní rádce, 2012, č. 5, s. 14.

⁵⁰ Hampel, P. in op. cit. sub 31, s. 158.

⁵¹ Tamtéž.

přes smíšenou povahu společnosti s ručením omezený se domnívám, že práva spojovaná s podílem by měla mít svůj původ v účasti společníka na společnosti.⁵²

Pokud jsou s podílem spojeny povinnosti, tvoří jeho nedílnou součást a jako takové mohou být společnostmi na společníkovi vynucovány.

S poukazem na úpravu akciové společnosti se lze pozastavit nad existencí podílů úrokových. B. Havel dovozuje, že vzhledem k absenci jejich výslovného zákazu, je jejich vytvoření možné.⁵³ Je-li však smyslem tohoto zákazu zamezení odčerpání zdrojů společnosti bez ohledu na její ekonomickou situaci,⁵⁴ přikláním se k názoru T. Dvořáka,⁵⁵ který, též s poukazem na zákaz sjednání a vyplácení úroků z emisního kurzu zakotvený v § 16 odst. 2 ZOK, zaujímá stanovisko opačné.

Pokud společenská smlouva koncipuje různé druhy podílů, je její obsahovou náležitostí též přesné určení druhu podílu každého společníka, jakož i identifikace práva a povinností s podílem spojených [§ 146 odst. 1 písm. d) ZOK]. Označení podílu se rovněž zapisuje do seznamu společníků (§ 139 odst. 2 ZOK) a je náležitostí kmenového listu, je-li vydán [§ 138 odst. 1 písm. e) ZOK].

Druh podílu, respektive jeho název, jak v nedávné době dovodil Vrchní soud v Praze,⁵⁶ a popis práv a povinností s ním spojených je, dle § 48 odst. 1 písm. j) rejstříkového zákona, údajem zapisovaným do obchodního rejstříku. Zapisuje se tedy údaj o tom, že podíl je základní,⁵⁷ jinak se druh podílu v obchodním rejstříku označí tak, jak je označen ve společenské smlouvě. Co se týče výčtu práv a povinností s podílem spojených, postačí odkaz na konkrétní ustanovení společenské smlouvy.⁵⁸ Vzhledem k tomu, že je možné, aby společenská smlouva připustila vlastnictví vícero podílů stejného nebo různého druhu, P. Čech v rámci zápisů druhů podílu do obchodní rejstříku poukazuje na účelnost zápisu konkrétního označení podílu, tedy nejen druhu (např. základní, prioritní) ale též označení individualizující konkrétní podíl (např.

⁵² Obdobně jako v případě akcií, viz Čech, P. *Akcie po rekonstrukci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 34.

⁵³ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 275; Obecně B. Havel v rámci vytváření druhů podílů poukazuje na „návodné“ ustanovení § 276 odst. 3 ZOK. Obratem však konstatuje, že vzhledem k tomu, že úprava společnosti s ručením omezeným zákaz úrokových podílů neobsahuje, nebrání ZOK jejich vydání. Jeho nabádání k analogické aplikaci jednoho odstavce § 276 ZOK a obratem vyloučení aplikace dalšího odstavce téhož paragrafu působí poněkud matoucím dojmem.

⁵⁴ Josková, L. in op. cit. sub 5, s. 389.

⁵⁵ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 115.

⁵⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2014, spis. zn. 7 Cmo 171/2014, uveřejněn v časopise *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 1, s. 27.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Hampel, P. in op. cit. sub 31, s. 158.

základní 1, základní 2).⁵⁹ Bez takového označení by, například při převodu podílu společníka vlastnického více podílů stejného druhu, mohly vznikat nejasnosti, který podíl je vlastně převáděn.⁶⁰ Příklad textace zápisu vzhledem náležitostem uvedeném výše by tedy mohl být „*prioritní podíl 1, pro výčet práv a povinností s podílem spojených viz čl. XY společenské smlouvy ze dne [...]*“.⁶¹

1.4. MONISMUS A PLURALITA PODÍLŮ

Ustanovení § 32 odst. 1 ZOK stanoví, že „*každý společník může mít pouze jeden podíl v téže obchodní korporaci; to neplatí pro účast v kapitálové společnosti a podíl komanditisty.*“ Za základní princip je tedy považována jednota podílu a jeho integrita. Na tento princip pak navazuje koncepce důsledků nabývání dalších podílů stávajícími společníky, případně nabývání několika podílů téže obchodní korporaci osobou stojící mimo společnost.⁶² V případě takého nabytí dochází ke srůstání či spojování podílů.⁶³

Výše uvedené ustanovení však výslovně stanoví výjimku pro kapitálové společnosti. V případě společnosti s ručením omezeným pak § 135 odst. 2 ZOK umožňuje společníkům, aby si ve společenské smlouvě sjednali možnost vlastnictví více podílů týmž společníkem. Bylo by tak možné dojít k závěru, že pokud takové ujednání bude součástí společenské smlouvy, ke spojování podílů automaticky docházet nebude a nabyvatelé podílů budou vlastnit více podílů na téže společnosti s ručením omezeným. Pokud pak společenská smlouva mnohost podílů nezakotví, uplatní se výše popsaná zásada akrescence.⁶⁴

V literatuře je ovšem možné setkat se i s názorem, že vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích neobsahuje pravidlo pro přirůstání podílů⁶⁵ ve společnosti s ručením omezeným, tato zásada se zde bez dalšího neuplatní.⁶⁶ Autor tohoto názoru tak dovozuje, že v situaci, kdy neexistuje pravidlo pro přirůstání podílů *ex lege* a

⁵⁹ Čech, P. *Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku?* Právní rádce, 2014, č. 3, s. 27.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Hampel, P. in op. cit. sub 31, s. 158.

⁶² Případně též vložení dalšího vkladu.

⁶³ Černá, S. in op. cit. sub 5, s. 131.

⁶⁴ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 308.

⁶⁵ Obchodní zákoník takové pravidlo obsahoval, byť z hlediska v něm zakotveného pojetí vkladů, a v § 141 odst. 2 bylo mj. stanoveno, že jestliže se společník zúčastní dalším vkladem, zvyšuje se odpovídajícím způsobem jeho vklad, popřípadě i jeho obchodní podíl.

⁶⁶ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 116.

zároveň není dle § 135 odst. 2 ZOK umožněno společníkovi vlastnit ve společnosti podílů více, není možné platně převést podíl na jiného společníka z důvodu počáteční nemožnosti plnění dle § 580 odst. 2 OZ.⁶⁷

B. Havel pak v komentáři k § 32 odst. 1 ZOK konstatuje automatické srůstání podílů pouze ve společnostech osobních.⁶⁸ V případě podílu komanditisty v komanditní společnosti dochází k závěru, že ke spojování podílů nedochází, a aniž výslovně zmiňuje společnost s ručením omezeným,⁶⁹ omezuje se dále jen na posouzení toho, zda je ve společenské smlouvě možné sjednat automatické srůstání podílu, přičemž dochází ke kladnému závěru.⁷⁰

Domnívám se, že výše uvedená východiska nejsou správná. Ustanovení § 32 odst. 1 věta za středníkem ZOK umožňuje toliko výjimku z pravidla formulovaného v úvodu tohoto ustanovení. Důvody a potřeba takové výjimky jsou vzhledem k možné variabilitě podílů a možnosti vydání cenných papírů u kapitálových společností zcela zjevné. Nejedná se o záměr zákonodárce zamezit přirůstání podílů i ve společnosti s ručením omezeným, nýbrž o pouhé poskytnutí prostoru k modelování jejího fungování.

Byť zákon o obchodních korporacích neobsahuje výslovnou úpravu přirůstání podílů, nelze konstatovat, že s tímto postupem nepočítá. Naopak při pohledu na § 229 odst. 1 ZOK, který stanoví, že „*v důsledku zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů se mění výše vkladů, ledaže společenská smlouva připouští více podílů a valná hromada rozhodla, že vzniká podíl nový,*“ lze vidět obdobu někdejšího § 141 odst. 2 obchodního zákoníku.⁷¹ Přirůstání podílů však zákon předpokládá i v případech přechodu uvolněného podílu (§ 213 odst. 1 ZOK) a rovněž podílu vypořádacího (§ 215 odst. 1 ZOK).⁷²

V praxi tedy mohou nastat dvě situace. Společníci buď využijí možnosti zakotvení mnohosti podílů ve společenské smlouvě (§ 136 ZOK), nebo zůstane tato otázka smlouvou neupravena.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tedy ve veřejné obchodní společnosti (§ 95 a násl. ZOK) a v případě podílu komplementáře v komanditní společnosti (§ 118 a násl. ZOK). Zde se z povahy osobních společností jedná pouze o přirůstání v důsledku přechodu podílů, nikoliv jejich převodu.

⁶⁹ Nelze však opomíjet spojitost mezi podílem komanditisty a společníka ve společnosti s ručením omezeným dle §123 ZOK.

⁷⁰ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 70.

⁷¹ Juroška, J., Zavadil, M. *Přirůstání podílů v obchodní korporaci dle zákona o obchodních korporacích*. Právní rozhledy, 2015, č. 11, s. 402.

⁷² Tamtéž.

Pokud bude společenskou smlouvou zakotvena možnost vlastnictví více podílů a dojde k nabytí podílu jiného druhu podílu, než který společník vlastní, z logiky věci budou tyto dva podíly existovat vedle sebe. Pokud společník nabude nový podíl stejného druhu je, dle mého názoru, na jeho vůli, zda se rozhodne zachovat situaci samostatných podílů, či se rozhodne, že jeho podíly srostou v jediný.⁷³

Pokud bude společenská smlouva k otázce mnohosti podílů mlčet, může být situace komplikovanější. V případech, kdy bude ve společnosti pouze jediný druh podílu, uplatní se princip akrescence a nový podíl automaticky přiroste k původnímu podílu nabyvatele. Opačné pojetí vycházející z nemožnosti převodu z důvodu absence úpravy přirůstání neobstojí nejen ve světle záměru zákonodárce, jímž bylo mimo jiné učinit právní úpravu flexibilnější a atraktivnější pro investory. Především se totiž protíví dikci § 207 odst. 1 ZOK, který stanoví, že každý společník může svůj podíl převést na jiného společníka. Znamenalo by tak faktické omezení převoditelnosti podílu.

Další variantou bude situace, kdy společenská smlouva mlčí o možnosti vlastnictví vícero podílů ve společnosti jediným společníkem, avšak zároveň umožňuje vznik různých druhů podílu. Tehdy bude třeba dovodit, že společník je oprávněn mít ve společnosti více podílů různého druhu i bez výslovné úpravy ve společenské smlouvě, neboť podíly různého druhu obsahující různá práva a povinnosti k sobě nemohou přirůstat. V důsledku absence zakotvení plurality podílů by společník opět nemohl užít svého práva převést podíl na jiného společníka. Znovu tedy narážíme na kategorické ustanovení § 207 odst. 1 ZOK.

Dovodit možnost vlastnictví více podílů bez výslovné úpravy ve společenské smlouvě bude možné i tehdy, pokud budou některé podíly vtěleny do kmenových listů (§ 137 a § 138 ZOK). Pokud společník, již vlastní podíl do kmenového listu nevtělený, nabude podíl představovaný kmenovým listem, není možné, aby se tyto podíly spojily a společník tak nutně musí vlastnit více podílů.

Vysloveného určení možnosti jednoho společníka mít ve společnosti více podílů, je tedy třeba pouze u podílů stejného druhu. Naopak zakotvení akrescence podílu ve společenské smlouvě není zapotřebí.

⁷³ Dle § 1012 OZ má vlastník právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Tak pokud zákon o obchodních korporacích neobsahuje zákaz spojení podílu společníka, není důvodu mu tuto možnost upírat.

Konečně je třeba uzavřít, že v případě, že se podíly v rukou společníka nespojují, následuje každý jednotlivý podíl svůj osud. Důsledkem tak může být například vedení kadučního řízení vůči společníkovi pouze ohledně toho podílu, ohledně něhož je v prodlení s plněním vkladové povinnosti (§ 151 odst. 2 ZOK). Obdobně může společník ze společnosti vystoupit ohledně podílu, na nějž je vázána příplatková povinnost, pro kterou nehlasoval (§ 164 odst. 1 ZOK).

1.5. DĚLENÍ A ŠTĚPENÍ PODÍLU

V průběhu existence podílu může dojít také k jeho rozdělení. K rozdělení dochází vždy *en block*, poměrným rozdělením kvantitativní i kvalitativní složky podílu,⁷⁴ takže vznikají vždy nové celistvé podíly stejného druhu.

Obecnou úpravu rozdělení podílu obsahuje § 43 odst. 2 ZOK, který jej váže na skutečnost převodu nebo přechodu podílu. Následující odstavec pak požaduje pro rozdělení podílu souhlas nejvyššího orgánu společnosti, tedy valné hromady. Vzhledem k tomu, že rozdělení podílu fakticky povede ke změně společenské smlouvy, bude k takovému rozhodnutí potřeba dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků [§ 171 odst. 1 písm. a) ZOK] a pořízení notářského zápisu o tomto rozhodnutí (§ 172 odst. 1 a § 776 odst. 2 ZOK).⁷⁵ Společenská smlouva společnosti může rovněž určit, že rozdělení podílu není přípustné, nebo stanovit jiné momenty, kdy je možné podíl rozdělit. Souhlas valné hromady je však nutný vždy.

V nauce panuje obecná shoda⁷⁶ o tom, že podíl ve společnosti s ručením omezeným nelze štěpit, tedy vydělovat z něj některá dílčí práva (oproti úpravě společnosti akciové).⁷⁷ Ojedinele se lze setkat i s názory, že práva spojená s podílem by bylo možné štěpit, zejména s ohledem na poživací právo.⁷⁸ Současná odborná literatura tento názor nicméně nekvičuje a zdůrazňuje princip jednoty podílu.⁷⁹ Samostatně disponovat s právy vyplývajícími z podílu je tak možné až tehdy, kdy nabydou charakteru

⁷⁴ Dvořák, T. in op. cit. sub 22.

⁷⁵ Společníci by však o rozdělení mohli rozhodnout též mimo valnou hromadou hlasováním *per rollam* dle § 175 odst. 3 ZOK.

⁷⁶ Tak Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 276; Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 112.

⁷⁷ Srov. samostatné převoditelná práva dle § 281 a násl. ZOK.

⁷⁸ Černá, S. *Lze štěpit práva k obchodnímu podílu?* in Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám. Praha: Aspi, Wolters Kluwer, 2008, s. 71.

⁷⁹ Tak též Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 259.

samostatné pohledávky. Takto lze například postoupit pohledávku na podíl na zisku jako samostatné subjektivní právo společníka (§ 1879 a násl. OZ).⁸⁰

⁸⁰ V případě, že je podíl vtělen do kmenového listu, je možné v tomto případě vydat kupón v souladu s § 523 OZ.

2. PODÍL JAKO VĚC V PRÁVNÍM SMYSLU A NĚKTERÉ DŮSLEDKY TOHOTO POJETÍ

2.1. PODÍL JAKO VĚC A PŘEDMĚT PRÁVNÍCH VZTAHŮ

Jednou z možných rovin chápání pojmu podílu je podíl ve smyslu právního vztahu mezi společníkem a společností, jehož obsahem je soubor práv a povinností, respektive vyjádření účasti společníka na společnosti. Tuto rovinu, o níž bylo pojednáno výše, je možné označit jako rovinu společnickou. Druhou rovinou chápání pojmu podílu je pak jeho povaha jako předmětu právních vztahů. V této souvislosti lze hovořit o rovině majetkové či vlastnické.

Účinný občanský zákoník zakotvuje tzv. široké pojetí věci, které je považováno za jeden z nejvýraznějších prvků diskontinuity, jež s sebou rekonstrukce soukromého práva přinesla.⁸¹ Věc v právním smyslu je definována v § 489 OZ jako vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Dle těchto kritérií je jistě možné podíl ve společnosti s ručením omezeným do této kategorie zařadit. Podíl je tedy věcí v právním smyslu, a to věci nehmotnou (§ 496 odst. 2 OZ) movitou (§ 498 odst. 2 OZ).⁸²

Předmět právních (majetkových) vztahů lze vymezit jako určitou hodnotu, která je ocenitelná v penězích. Jde tak o majetkovou hodnotu a subjekty práva se pak ohledně této majetkové hodnoty ocitají v majetkových vztazích tvořených subjektivními právy a povinnostmi. Je to tedy vše, co může být předmětem soukromoprávního styku.⁸³ Účinný občanský zákoník neobsahuje výslovnou definici toho, co lze považovat za předmět právních vztahů, tak jak ji bylo možné nalézt v občanském zákoníku z roku 1964. Ten v § 188 výslovně stanovil, že předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty, a dále byty nebo nebytové prostory. Podíl ve společnosti s ručením omezeným byl z tohoto pohledu

⁸¹ Dvořák, J., Srbová, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 63.

⁸² Oproti závěrům, ke kterým dříve došel ve svých rozhodnutích Nejvyšší soud. Srov. např. rozsudek ze dne 13. 12. 2005, spis. zn. 29 Odo 1339/2004.

⁸³ Stuna, S., Švestka, J. *K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku.* Právní rozhledy, 2011, č. 10, s. 366.

jinou majetkovou hodnotou,⁸⁴ která byla vyjádřitelná v penězích, avšak odlišná od věci nebo práva.⁸⁵ P. Tégl však konstatuje, že „*nový pojem věci v zásadě odpovídá dosavadnímu vymezení předmětu občanskoprávních vztahů*“ jak byl zakotven v § 118 občanském zákoníku z roku 1964.⁸⁶

V předrekodifikačním období bylo judikaturou složitě dovozováno, zda a která ustanovení o věcech se na podíl analogicky užijí. S širokou koncepcí věci v občanském zákoníku tyto problémy odpadají. Možné však je, že nastává docela opačný problém, kdy bude potřeba selektovat ustanovení o věcech, která se na podíl neaplikují. Byť je široké pojetí věci dle tvůrců zákonného textu moderní a flexibilní, lze se zejména ve vztahu k nehmotným věcem, a to včetně podílu, obávat „bezbrehosti“ tohoto pojetí a možných rizik, která s sebou přináší. Proto lze také v § 979 OZ nalézt korektiv, jež stanoví, že se ustanovení o věcných právech použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného.⁸⁷ Toto ustanovení by zdánlivě mohlo řešit i otázku aplikace daných ustanovení na podíl, nelze ale opomíjet fakt, že podíl je komplexem nejen práv, ale též povinností, což jej činí nehmotnou věcí *sui generis*.

Povaha podílu coby předmětu právních vztahů umožňuje řešit případy dispozic s ním, jeho převodu, včetně převodu zajišťovacího,⁸⁸ a přechodu na právního nástupce.⁸⁹ Vlastník podílu s ním může v rámci právního řádu libovolně nakládat a činit jej předmětem koupě, darování či směny. Vlastnické právo k podílu je možné vydržet a podíl sám může být zastaven či vložen do základního kapitálu jiné obchodní společnosti.⁹⁰

⁸⁴ Jak několikrát uzavřel Nejvyšší soud ČR, srov. např. rozsudek ze dne 20. 7. 2004, spis. zn. 22 Cdo 700/2004, či usnesení ze dne 11. 12. 2007, spis. zn. 29 Odo 346/2006.

⁸⁵ Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s.642.

⁸⁶ Tégl, P. in Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014. s. 198.

⁸⁷ Tamtéž, s. 199.

⁸⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, spis. zn. 29 Cdo 2845/2007.

⁸⁹ Pokorná, J. in op. cit. sub 20, s. 56.

⁹⁰ K vnesení podílu jako nepeněžitého vkladu do základního kapitálu obchodní korporace dojde účinností smlouvy se správcem vkladu (§ 22 ZOK).

2.2. PODÍL JAKO VĚC (NE)ZAPISOVANÁ DO VEŘEJNÉHO SEZNAMU

První otazník týkající se podílu může vyvstat již v rámci druhé hlavy třetí části občanského zákoníku, tedy obecných ustanovení o věcných právech. V této souvislosti si lze klást otázku, zda je podíl věcí zapisovanou do veřejného seznamu ve smyslu § 980 OZ.

S pojetím podílu jako věci zapisované do veřejného seznamu se lze setkat v některých publikacích.⁹¹ Navádět k takovému názoru by mohla i ustanovení týkající se zástavního práva k podílu. V § 1322 odst. 1 OZ se totiž stanoví, že zástavní právo k podílu vzniká zápisem do veřejného rejstříku, ve kterém je korporace zapsána. Důvodová zpráva k § 1316 až 1332 OZ pak uvádí, že „*obecně má platit, že k věcem zapsaným do veřejného seznamu vznikne zástavní právo zápisem do tohoto seznamu.*“⁹² Tato formulace by mohla vést k závěru, že vzniká-li zástavní právo k podílu zápisem do obchodního rejstříku, je věcí zapisovanou do veřejného seznamu. Poukázat lze též na skutečnost, že kromě jeho užití v § 1322 OZ, již dále zákon s pojmem veřejný rejstřík nepracuje. Například § 1371 odst. 1 OZ týkající se výkonu zástavního práva při pluralitě zástavních věřitelů, se omezuje na stanovení toho, že „[...] *má-li být vznik zástavního práva zapsán do veřejného seznamu, rozhoduje pro pořadí okamžik podání návrhu na provedení zápisu.*“⁹³

Pojetí podílu jako věci zapsané do veřejného seznamu je však nesprávné. Teorie totiž jasně rozlišuje mezi pojmy veřejný seznam a veřejný rejstřík.⁹⁴ Oba tyto způsoby evidence jsou založeny na principu formální a materiální publicity. První z uvedených znamená možnost kohokoliv do veřejné evidence nahlížet bez překonání větších překážek (není tedy nutné jakkoliv prokazovat právní zájem na takovém nahlédnutí). Princip materiální publicity pak chrání dobrou víru třetích osob jednajících v důvěře ve správnost zápisu v takové evidenci.⁹⁵ Rozdíl je však v předmětech zápisu. Veřejný

⁹¹ Raban, P. in Raban, P., et al. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014, s. 128.

⁹² Eliáš, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 561.

⁹³ Pokud pak občanský zákoník dále pracuje jen s pojmem veřejný seznam jako v případě § 1371 odst. 1 OZ nebo § 2016 OZ, je podle mého názoru nutno nahrazovat označení veřejný seznam u podílu na základě § 1322 OZ obchodním rejstříkem.

⁹⁴ Vrzalová, L. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 11.

⁹⁵ Tégl, P. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů*. Kongres Právní prostor 2014, publikováno dne 26. 8. 2014, dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>, [citováno dne 28. 5. 2015].

seznam⁹⁶ je toliko souhrnné označení pro veřejnou evidenci věcí, „objektů, tzn. věcí a určitých zápisů k nim (zápisů práv).“⁹⁷ Veřejný rejstřík je pak souhrnným označením veřejné evidence osob.⁹⁸ Samotné ustanovení § 1 odst. 2 rejstříkového zákona výslovně stanoví, že do veřejného rejstříku se zapisují zákonem stanovené údaje o právnických a fyzických osobách. Do veřejného rejstříku se zapisují obchodní společnosti a družstva (právnické osoby), fyzické osoby a další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu rejstříkový nebo jiný zákon (§ 42 rejstříkového zákona). Obchodní rejstřík, výslovně označený § 1 odst. 1 rejstříkového zákona jako veřejný rejstřík (§ 1 odst. 1 RejZ) je tedy veřejnou evidencí osob, nikoliv evidencí věcí, podílů. To je zřejmé i z dikce § 48 odst. 1 písm. j) rejstříkového zákona, podle kterého se u společnosti s ručením omezeným jako doplňující skutečnost zapíše jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, jejich společníků, výše podílu každého společníka, případně druh podílu a popis práva a povinností s ním spojených. Podíl je z hlediska tohoto ustanovení jakýmsi atributem společníka. Tomu konečně nasvědčuje i to, že v případě některých jiných obchodních korporací, konkrétně akciové společnosti a družstva, se podíly do obchodního rejstříku (až na výjimky) nezapisují.

Konstatování, že je podíl věcí zapisovanou do veřejného seznamu, by mohlo vést k problematickým závěrům též v případech převodů vlastnického práva. Občanský zákoník totiž v § 1102 stanoví, že převede-li se vlastnické právo k movité věci zapsané ve veřejném seznamu, nabývá se věc do vlastnictví zápisem do takového seznamu. Zápis převodu, respektive změny společníka, do obchodního rejstříku, by tak měl konstitutivní účinky pro vznik vlastnického práva k podílu. Zákon o obchodních korporacích ovšem v § 209 odst. 2 jako předpoklad účinnosti převodní smlouvy vůči společnosti stanoví doručení již účinné smlouvy o převodu. V případě konstitutivního zápisu změny společníka do obchodního rejstříku by však smlouva o převodu nemohla nabýt účinnosti vůči společnosti, nedošlo by tedy ke změně k osobám společníků, respektive změně společenské smlouvy, a nebyl by dán důvod k podání zápisu změn

⁹⁶ Veřejnými seznamy jsou např. katastr nemovitostí, rejstřík ochranných známek, rejstřík průmyslových vzorů, patentový rejstřík, či rejstřík polovodičových topografií.

⁹⁷ Tégl, P. in op. cit. sub 95.

⁹⁸ Veřejnými rejstříky právnických a fyzických osob jsou dle § 1 odst. 1 RejZ spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík obecně prospěšných společností.

do obchodního rejstříku.⁹⁹ Pojetí deklaratorního zápisu změny společníka též koresponduje s dřívější judikaturou.¹⁰⁰

2.3. VLASTNICKÉ PRÁVO K PODÍLU

Na základě dikce ustanovení § 1011 OZ, které stanoví, že vše co někomu patří, všechny jeho věci hmotné a nehmotné, je jeho vlastnictvím, lze konstatovat, že podíl je způsobilým předmětem vlastnictví. Navazující § 1012 OZ pak vymezuje dispoziční právo vztahující se k předmětu vlastnictví, když stanoví, že vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastnické právo je nejčastěji charakterizováno jako právo ovládat věc svou mocí, nezávisle na moci kohokoliv jiného.¹⁰¹

Vlastník tak může věc držet, tedy nakládat s věcí jako s vlastní (*ius possidendi*).¹⁰² Může také věc užívat (*ius utendi*), přičemž u podílu lze za projev užívacího práva považovat například uplatňování hlasovacího práva na valné hromadě společnosti. Dále může vlastník věc požívat, tedy přisvojovat si plody a užitky z věci plynoucí (*ius fruendi*), což se v případě podílu projevuje právem společníka na podíl na zisku. Vlastník věci může s věcí libovolně disponovat (*ius disponendi*), například ji rozdělit, zcizit, tedy převést, zastavit či o ní pořídit pro případ smrti. Uvedená práva považují za obecně slučitelná s povahou podílu. Pojmově vyloučeno je však v případě podílu právo vlastníka věci ji zničit (*ius abutendi*), vzhledem k jeho nehmotné povaze.

Jako diskutabilní by se mohlo jevit právo společníka podíl opustit (*ius dereliquendi*), tedy vzdát se vlastnického práva k podílu výslovným projevem vůle, že podíl nadále nechce vlastnit,¹⁰³ respektive zda lze mít podíl za opuštěný, pokud k němu společník nebude vykonávat vlastnické právo po dobu tří let (§ 1050 OZ).¹⁰⁴

⁹⁹ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1068.

¹⁰⁰ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, spis. zn. 29 Cdo 4282/2008: „Zápis společníka společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku je deklaratorní a nemá tudíž právní účinky vzniku, změny nebo zániku zapisované skutečnosti. Ke změně v osobách společníků dochází okamžikem, kdy je platně a účinně uzavřena smlouva o převodu obchodního podílu a zápis v obchodním rejstříku pouze autoritativně stvrzuje již existující právní stav.“

¹⁰¹ Dvořák, J., Srbová, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 62.

¹⁰² Tamtéž, s. 65 – 66.

¹⁰³ Thöndel, A. in op. cit. sub 101, s. 144.

¹⁰⁴ V případě § 1050 OZ se jedná o tzv. derelikci presumovanou.

Jsem toho názoru, že derelikvovat podíl není možné. Prvotně tento závěr vyplývá již povahy podílu jako komplexu práv a povinností, přičemž si lze jen těžko představit opuštění povinností. Diskutabilní je též pozbytí detence podílu vzhledem k jeho nehmotné povaze. V potaz je třeba brát i skutečnost, že společník je vždy evidován v seznamu společníků, jakož i v obchodním rejstříku, jakkoliv zápisy do těchto seznamů nejsou konstitutivní.

Pokud by byl podíl derelikvován, stal by se věcí ničí (*res nullius*), což by jej učinilo předmětem způsobilým okupace. Jako takovému by k němu originárně mohl vlastnické právo nabýt a stát se tak společníkem společnosti prakticky kdokoli (§ 1045 OZ). Takového nabytí účasti ve společnosti je nejen v rozporu s principem relativní uzavřenosti společnosti s ručením omezeným, ale též se příčí její smluvní povaze.

Za nejpřesvědčivější argument proti možnosti opuštění podílu však považuji fakt, že zákon o obchodních korporacích taxativně vyjmenovává jednostranná právní jednání, jimiž může společník svou účast ve společnosti ukončit. Ustanovení § 202 odst. 1 ZOK výslovně stanoví, že „*společník může ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to zákon*“. Společníkovi je tak umožněno vystoupit ze společnosti v případě, kdy nesouhlasil s rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti nebo s prodloužením trvání společnosti [§ 202 odst. 2 písm. a) a b) ZOK]. Společník může ze společnosti dále vystoupit tehdy, když mu byla rozhodnutím valné hromady uložena příplatková povinnost, pro kterou nehlasoval (§ 164 ZOK). Konečně může společník uplatnit tzv. abandonní právo a ze společnosti vystoupit v návaznosti na bezdůvodné odepření udělení souhlasu s převodem podílu uvnitř společnosti, respektive nečinnost orgánu udělujícího tento souhlas (§ 207 odst. 3 ZOK). Jiné případy vystoupení společníka ze společnosti zákon o obchodních korporacích nezná a nejsou tedy přípustné.

2.4. VYDRŽENÍ VLASTNICKÉHO PRÁVA K PODÍLU

Vydržení je specifickým způsobem originárního nabytí vlastnického práva, jehož předpokladem je splnění zákonných požadavků. Účelem vydržení je „*umožnit nabytí vlastnictví držiteli, který věc dlouhodobě ovládá v dobré víře, že je jejím vlastníkem a*

uvést do souladu dlouhodobý faktický stav se stavem právním.“¹⁰⁵ V souvislosti s podílem ve společnosti s ručením omezeným má možnost vydržení významnou roli vzhledem k absolutní neplatnosti převodních smluv,¹⁰⁶ která byla častým jevem zejména v raných dobách účinnosti obchodního zákoníku. Přestože účinný občanský zákoník preferuje platnost právního jednání,¹⁰⁷ lze předpokládat, že institut vydržení podílu bude nacházet své uplatnění i nadále.

Je-li podíl věcí, nemůže být pochyb o tom, že je možné jej vydržet a získat jej tak originálním způsobem do vlastnictví. Pojetí podílu jakožto věci tak bourá překážku, kterou musel výkladem překonat Nejvyšší soud ve svém přelomovém usnesení ze dne 28. 8. 2007, spis. zn. 29 Odo 1216/2005,¹⁰⁸ v němž dovodil možnost vydržení podílu za analogického použití zásad pro vydržení věcí movitých, jak je upravoval občanský zákoník z roku 1964.

V souvislosti s vydržením považují za případné poukázat na skutečnost, které se ve výše zmíněném rozhodnutí Nejvyšší soud poněkud vyhnul. Předmětem vydržení totiž není samotný podíl, nýbrž vlastnické právo k němu.¹⁰⁹ Držet lze toliko právo, a to právo, které lze převést na jiného a které připouští trvalý nebo opakovaný výkon (§ 987 odst. 1 OZ). Předpokladem vydržení a pojmovým znakem držby zde bude vůle držet podíl jako vlastní (*animus possidendi*) a skutečnost, že držitel nakládá s podílem jako osoba skutečně oprávněná a má tedy faktickou možnost vlastnické právo k podílu vykonávat pro sebe (*corpus possidendi*). Pak může být naplněna podmínka § 1089 odst. 1 OZ, jež stanoví, že *drží-li poctivý držitel vlastnické právo* po určenou dobu, vydrží je a nabude věc do vlastnictví. Poctivým je takový držitel, který je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu náleží právo, které vykonává (§ 992 OZ).¹¹⁰ Jako pro věc movitou se pro podíl uplatní obecná tříletá doba (§ 1091 odst. 1 OZ) řádné držby, tj. držby zakládající se na titulu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva (§ 1090 OZ).

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2007, spis. zn. 29 Odo 1216/2005.

¹⁰⁶ Čech, P. *K převodu obchodního podílu*. Právní rádce, 2007, č. 11, s. 33.

¹⁰⁷ Viz § 574 OZ: „*Na právní jednání je třeba hledět spíše jako na platné než neplatné.*“

¹⁰⁸ Na toto rozhodnutí poté Nejvyšší soud navázal a znovu jej potvrdil v usnesení ze dne 3. 10. 2007, spis. zn. 29 Odo 794/2006. Stejný závěr lze nalézt též v usnesení ze dne 20. 10. 2010, spis. zn. 29 Cdo 2090/2010.

¹⁰⁹ Tak např. Eliáš, K. *Vydržení podílu ve společnosti s ručením omezeným – nevyslovené argumenty*. Obchodněprávní revue, 2009, č. 1, s. 22; Bezouška, P. *Držba a vydržení obchodního podílu – jednotlivosti*. Obchodněprávní revue, 2009, č. 6, s. 162.

¹¹⁰ Dobrou vírou v rámci vydržení podílu ve společnosti s ručením omezeným se Nejvyšší soud zabýval např. v usnesení ze dne 26. 10. 2011, spis. zn. 29 Cdo 861/2011.

2.5. NABYTÍ PODÍLU OD NEOPRÁVNĚNÉHO

Zatímco v případě vydržení podílu panuje shoda s dřívějšími judikatorními závěry, řešení diskontinuitní oproti dosavadním rozhodnutím soudů představuje úprava nabývání vlastnického práva k podílu od neoprávněného.¹¹¹ Předrekodifikační právní úprava připouštěla prolomení zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet*, tedy, že nikdo nemůže na jiného převést více práv než sám má, pouze v úzkém okruhu případů.

Občanský zákoník přinesl obecnou úpravu nabývání vlastnického práva od neoprávněného, tedy nejen osoby, která není vlastníkem, ale také osoby, které byla věc svěřena, či která se věci jinak zmocnila (§ 1109 až § 1113 OZ). Systematicky je pododdíl o nabývání vlastnického práva k věcem movitým od neoprávněného zařazen do oddílu o nabytí vlastnického práva části třetí občanského zákoníku o věcných právech. Jedná se tedy o úpravu všeobecnou, jejíž podstatou je ochrana dobré víry nabyvatele, že zcizitel je oprávněn převést vlastnického právo k určité věci.

Vzhledem k tomu, že se jedná o obecnou úpravu (originárního) nabývání vlastnického práva, bude aplikovatelná i na podíl ve společnosti s ručením omezeným.¹¹²

Důležitou bude v těchto případech dobrá víra nabyvatele podílu v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést. Vzhledem k tomu, že v úvahu budou v rámci převodu podílu připadat zejména situace dle § 1111 OZ,¹¹³ bude svou dobrou víru nabyvatel podílu povinen prokazovat. Tu bude moci opírat především o zápis v obchodním rejstříku, významně se tak v těchto případech uplatní princip materiální publicity. Pokud však vlastník věci prokáže, že věc pozbyl činem povahy úmyslného trestného činu, přičemž v případech podílu lze uvažovat např. o falšování podpisů na převodní smlouvě, nabyvatel, byť v dobré víře, se vlastníkem podílu nestane (§ 1111 *in fine* OZ).

¹¹¹ Možnost nabytí podílu od neoprávněného, respektive nabytí od nevládníka, Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích konstantně odmítal, viz například rozsudek ze dne 23. 9. 2008, spis. zn. 29 Cdo 2287/2008, či usnesení ze dne 15. 9. 2010, spis. zn. 29 Cdo 2852/2009 (byť se v tomto případě jednalo o podíl v bytovém družstvu).

¹¹² Čech, P. *Líc i rub koupě od nevládníka v novém občanském zákoníku*. Právní rádce, 2012, č. 9, s. 14; shodně též Vaněk, J. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku*, Právní rozhledy, 2014, č. 2, s. 44.

¹¹³ Oproti „privilegovaným“ případům nabytí vlastnického práva od neoprávněného (§ 1109 a § 1110 OZ), kdy bude dobrá víra nabyvatele presumována v souladu s § 7 OZ, lze nabývání vlastnického práva dle § 1111 lze považovat za případy „generálního“ nabývání a nabyvatel zde bude mít povinnost svou dobrou víru prokázat.

2.6. SPOLUVLASTNICTVÍ PODÍLU

Podíl ve společnosti s ručením omezeným je jako věc v právním smyslu způsobilým předmětem vlastnictví. Nemůže být tedy pochyb o tom, že může být předmětem spoluvlastnictví (§ 1115 a násl. OZ).¹¹⁴ Výslovně s touto pluralitní modalitou vlastnictví počítá zákon o obchodních korporacích v § 32 odst. 4, který stanoví, že *„je-li podíl v obchodní společnosti ve spoluvlastnictví, jsou spoluvlastníci společným společníkem a podíl spravuje vůči obchodní společnosti jen správce společné věci.“*¹¹⁵ Každý ze spoluvlastníků je zároveň účastníkem společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným a je zapsán jako společník společnosti v obchodním rejstříku.

Každý ze spoluvlastníků má svůj vlastní spoluvlastnický podíl na všech právech a povinnostech s podílem spojených (§ 1121 a § 1122 OZ), tedy ideální podíl na podílu.¹¹⁶ Správa společného podílu podléhá obecným pravidlům občanského zákoníku, přičemž v záležitostech běžné správy postačí prostá většina hlasů spoluvlastníků (§ 1128 OZ), k rozhodnutí o významné záležitosti, zejména tedy takové, která bude spočívat v podstatném zhoršení nebo zlepšení podílu, bude zapotřebí alespoň dvoutřetinové většiny hlasů spoluvlastníků (§ 1129 odst. 1 OZ). V některých případech však bude potřeba jednomyslnosti. Tak tomu bude v zejména v případě rozhodování o zatížení podílu či zrušení takového zatížení (§ 1132 OZ).

Občanský zákoník rovněž zakotvuje způsoby, jimiž může dojít k zániku spoluvlastnictví. Jsou jimi oddělení ze spoluvlastnictví a zrušení spoluvlastnictví. K oddělení ze spoluvlastnictví (§ 1142 odst. 2 OZ) bude potřeba souhlasu valné hromady s rozdělením podílu dle § 43 odst. 3 ZOK. Pro případy zrušení spoluvlastnictví dohodou spoluvlastníků pak poskytuje občanský zákoník několik způsobů jeho vypořádání. Jsou jimi rozdělení společné věci, prodej z volné ruky či ve veřejné dražbě s rozdělením výtěžku, nebo převedení práva jednomu nebo více ze spoluvlastníků s vyplacením ostatních (§ 1141 OZ). U všech těchto variant však bude nezbytné dodržet požadavky stanovené zákonem a společenskou smlouvu pro tu kterou dispozici s podílem. Obdobně může postupovat soud, nedojde-li mezi spoluvlastníky k dohodě

¹¹⁴ Ustanovení § 1115 odst. 1 OZ stanoví, že osoby, jimž náleží vlastnické právo k věci společně, jsou spoluvlastníky.

¹¹⁵ Ustanoveními týkajícími se správce společné věci jsou pak § 1134 až § 1138 OZ.

¹¹⁶ Srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2012, spis. zn. 29 Cdo 3581/2010.

(§ 1143 OZ). I soud by ovšem měl při svém rozhodování šetřit práva společnosti a ostatních společníků.

2.7. PODÍL VE SPOLEČNÉM JMĚNÍ MANŽELŮ

Součástí společného jmění manželů je dle § 708 odst. 1 OZ to, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů.

Zákonnému režimu podílu se věnuje následující § 709 OZ, který ve svém odstavci třetím stanoví, že *„součástí společného jmění manželů je také podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. To neplatí, pokud jeden z manželů nabyl podíl způsobem zakládajícím [...] jeho výlučné vlastnictví.“*

Je tedy postaveno na jisto, že podíl v obchodní korporaci, potažmo tedy i podíl ve společnosti s ručením omezeným, je součástí společného jmění manželů. Tento režim se uplatní pouze, pokud jeden z manželů nenabude podíl způsobem zakládajícím jeho výlučné vlastnictví dle § 709 odst. 1 OZ, přičemž v tomto případě lze uvažovat zejména o daru, dědění či odkazu dle písm. b) daného ustanovení. Není však vyloučeno, aby manželé tento zákonný režim vyloučili smluvně (§ 716 a násl. OZ), nebo aby došlo k jeho modifikaci soudem (§ 724 a násl. OZ).

K závěru, že podíl je součástí společného jmění manželů, došel již dříve Nejvyšší soud.¹¹⁷ V daném rozhodnutí však Nejvyšší soud také zdůraznil, a to v souvislosti s § 143 odst. 2 občanského zákoníku z roku 1964,¹¹⁸ rozdíl mezi právním postavením manžela, který se nabytím podílu stal společníkem, a manžela, který se společníkem nestal: *„[...] jen manžel - společník má práva a povinnosti vyplývající pro něj z úpravy postavení společníka obchodní společnosti v obchodním zákoníku či jiném právním předpise nebo ve společenské smlouvě. Je však oddělen od majetkové hodnoty obchodního podílu, která zůstává manželům společná.“* Dle tohoto pojetí tedy v zásadě

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2004, spis. zn. 22 Cdo 700/2004. Nejvyšší soud zde doslova uzavřel, že *„jestliže jeden z manželů za trvání manželství nabyde z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek ze zákona součástí společného jmění manželů.“*

¹¹⁸ Ustanovení § 143 odst. 2 ObčZ 1964 znělo: *“Stane-li se jeden z manželů za trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva, nezakládá nabytí podílu, včetně akcií, ani nabytí členských práv a povinností členů družstva, účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.“*

docházelo k jakémusi oddělení režimu práv spojených s podílem na práva společnická a práva vlastnická (respektive spoluvlastnická).

Účinný občanský zákoník ovšem ustanovení obdobné tomu, které bylo zakotveno v § 143 odst. 2 občanského zákoníku z roku 1964, tedy že druhý manžel se společníkem společnosti nestává, neobsahuje. V teorii toto podnítilo diskuzi nad tím, zda současná právní úprava společného jmění manželů vzhledem k podílu zůstává nezměněna, či naopak staví *oba* manžele do pozice společníků. V takovém případě by byla na místě aplikace § 32 odst. 4 ZOK, podle kterého je-li podíl v obchodní společnosti ve spoluvlastnictví, jsou spoluvlastníci společným společníkem a podíl spravuje vůči obchodní společnosti správce společné věci.

Zastáncem názoru, že dikce zákona z obou manželů společníky vskutku činí, je P. Čech.¹¹⁹ Ke stejnému závěru, poněkud odlišně koncipovaným výkladem, došli též P. Bezouška a B. Havel.¹²⁰ Opačný názor publikovali J. Dědič a P. Šuk,¹²¹ jejichž stanovisko je v zásadě takové, že stav, jaký tu byl před účinností rekodifikace, zůstává nezměněn. K názoru, že manžel společníka se sám společníkem nestává, inklinuje i praxe.¹²²

Osobně se ztotožňuji s později uvedeným názorem. Za důležitý považuji argument J. Dědiče a P. Šuka, že se totiž nikdo nemůže stát členem, respektive společníkem společnosti s ručením omezeným, bez relevantního projevu vůle.¹²³ Tímto by prakticky sice došlo k přiznání práv vyplývajících z účasti na společnosti manželovi stávajícího společníka, ovšem i vnucení s podílem souvisejících povinností. Rovněž nelze opomíjet, že v některých případech by aplikace závěru, že se i druhý manžel stává společníkem, způsobila rozpor se zákonem. Typicky by k tomuto mohlo dojít v případech státních zaměstnanců.¹²⁴

¹¹⁹ Čech, P. *Činí rekodifikace z obou manželů společníky?* Právní rádce, 2013, č. 10, s. 26.

¹²⁰ Bezouška, P., Havel, B. *Podíl v korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné...* Obchodněprávní revue, 2015, č. 4, s. 97.

¹²¹ Dědič, J., Šuk, P. *K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci.* Obchodněprávní revue, 2014, č. 6, s. 167.

¹²² Valová, I. *Je manžel společníka také společníkem s.r.o.?* EPRAVO.CZ, publikováno dne 4. 5. 2015, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/je-manzel-spolecnika-take-spolecnikem-sro-97394.html> [citováno dne 29. 5. 2015]. Srov. též Hapmel, P. in op. cit. sub 31, s. 156: „I když podíl v obchodní společnosti spadá do společného jmění manželů [...], zapisuje se do obchodního rejstříku jako společník pouze jeden z manželů, a to ten, který je fakticky společníkem uvedeným ve společenské smlouvě (smlouvě o převodu obchodního podílu či jiném titulu dokládajícím nabytí podílu). Doktrinálně se totiž na zápisu společníka fyzické osoby, který je v manželství (a jeho společné jmění má standardní režim) do obchodního rejstříku (oproti právní úpravě platné do 31. 12. 2013) nic nezměnilo.“

¹²³ Dědič, J., Šuk, P. in op. cit. sub 121, s. 168.

¹²⁴ Srov. § 81 odst. 2 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě.

Domnívám se také, že daný závěr lze dovodit i z gramatického výkladu § 709 odst. 3 OZ. Zákodárce dle mého názoru předjímá, že společníkem se stane pouze jeden z manželů, a to dikcí „*stal-li se manžel [...] společníkem obchodní společnosti.*“ Kdyby bylo záměrem zákonodárce učinit společníky z obou manželů mohl použít např. formulaci „*nabude-li (do vlastnictví) manžel podíl v obchodní společnosti.*“ Tímto by však v zásadě došlo k duplikování ustanovení § 709 odst. 1 OZ. Předpokládám tedy, že bylo záměrem upravit situaci, kdy se společníkem stane vskutku jen jeden z manželů. I systematizace zařazení daného ustanovení do oddílu manželského majetkového práva implikuje důsledky pouze majetkoprávní povahy.

Konečně také připravovaná vládní novela občanského zákoníku počítá s tím, že za stávající znění § 709 odst. 3 OZ bude vložena věta „*Nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.*“¹²⁵

Nesporná zůstává skutečnost, že v případech dispozic s podílem ve společném jmění manželů, které se vymykají běžné správě, bude vždy potřeba, aby právně jednali oba manželé společně, nebo aby jednal manžel – společník se souhlasem druhého manžela (§ 714 odst. 1 OZ). Forma souhlasu není zákonem stanovena, je však vhodné z důvodu právní jistoty zvolit formu písemnou, když § 714 odst. 2 OZ stanoví, že jedná-li právně manžel bez souhlasu druhého manžela v případě, kdy souhlasu bylo zapotřebí, může se druhý manžel dovolat neplatnosti takového jednání.

¹²⁵ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony. Dostupný z <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9QMEL700> [citováno dne 7. 8. 2015].

3. KMENOVÝ LIST

3.1. POJEM KMENOVÉHO LISTU

Dle § 32 odst. 2 ZOK nesmí být podíl v obchodní korporaci představován cenným papírem, ledaže se jedná o kapitálovou společnost. Ustanovení § 137 ZOK pak umožňuje, aby společenská smlouva společnosti s ručením omezeným určila, že je podíl společníka představován kmenovým listem. Inkorporování podílu do kmenového listu záleží na vůli společníků, a je tedy fakultativní, nikoliv obligatorní, jako je tomu v případě společnosti akciové.¹²⁶ Údaj o tom, že byl vydán kmenový list, se společně s jeho číslem zapisuje jako poznámka u podílu, ke kterému byl kmenový list vydán, do seznamu společníků (§ 139 odst. 3 ZOK).

I v případě úpravy kmenových listů se autoři textu zákona o obchodních korporacích inspirovali návrhem nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti (Societas Privata Europaea, SPE),¹²⁷ byť tento návrh s inkorporací podílů do cenných papírů výslovně nepočítal a omezoval se jen na možnosti variability a plurality podílů, jak je popsáno výše. Institut vzdáleně obdobný bychom však mohli nalézt již v zákoně č. 58/1906 ř. z., o společnostech s obmezeným ručením, platném na našem území od roku 1906. Tento zákon znal podílové listy, které však nebyly prostředkem převodu podílu¹²⁸ a pouze osvědčovaly účast společníka na společnosti.¹²⁹

Kmenový list je věcí v právním smyslu, a to věcí movitou hmotnou (§ 496 a § 498 OZ). Jako takový je samostatným předmětem právních vztahů a může být převáděn, zastaven, vydržen a může také dojít k jeho nabytí od neoprávněného.

¹²⁶ Inkorporace účasti akcionáře do akcie je přímo pojmovým znakem akciové společnosti. Srov. § 243 ZOK: „Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.“

¹²⁷ Havel, B. in op. cit. sub 12, s. 85.

¹²⁸ Srov. § 75 z. č. 58/1906 z. ř.: „Byly-li společníkům o jejich podílech listiny vydány, jest převod takové listiny rubopisem bez účinku. Takové listiny nesmějí také svědčiti majiteli.“

¹²⁹ Hejda, J. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue, 2011, č. 3, s. 74.

3.2. POVAHA KMENOVÉHO LISTU JAKO CENNÉHO PAPIŘU

Kmenový list je cenný papír. Obecnou definici cenného papíru podává občanský zákoník v § 514 OZ. Je jím listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. Specifikem kmenového listu je skutečnost, že kromě práv společníka jsou do něj vtěleny rovněž povinnosti. Jedná se o výjimku z pravidla, že do cenného papíru jsou inkorporována pouze subjektivní práva jeho vlastníka, kterou umožňuje výslovná zákonná úprava.¹³⁰ Na jiném místě se s inkorporací povinnosti do cenného papíru můžeme setkat pouze v případě zatímního listu v rámci právní úpravy akciové společnosti (§ 285 ZOK).

Kmenový list nelze vydat jako zaknihovaný cenný papír (§ 137 odst. 3 ZOK), může však dojít k jeho imobilizaci (§ 2413 OZ). Nemůže být veřejně nabízen nebo přijat k obchodování na evropském regulovaném ani jiném veřejném trhu (§ 137 odst. 3 ZOK). Není ovšem vyloučeno, aby byl předmětem veřejného návrhu na koupi nebo směnu účastnických cenných papírů (§ 322 a násl. ZOK), nebo veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku (§ 1772 a násl. OZ).¹³¹

Zákon o obchodních korporacích výslovně stanovuje, že kmenový list je možné vydat pouze ve formě cenného papíru na řad (§ 137 odst. 2 ZOK). Vzhledem k formě je zákonem rovněž kogentně¹³² stanoven moment převodu vlastnického práva ke kmenovému listu, k němuž dochází rubopisem a smlouvou k okamžiku předání (§ 1103 odst. 2 OZ).

Svou povahou je kmenový list cenným papírem fakultativním a účastnickým (podílnickým).¹³³ Vzhledem k tomu, že vtěluje podíl, je zároveň cenným papírem kauzálním a deklaratorním.¹³⁴ Je zastupitelný, tedy může být vydán jako hromadná

¹³⁰ Čech, P. in Černá, S., Plíva, S. a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. 1. vydání, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 150.

¹³¹ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 277.

¹³² Viz § 978 OZ. Ustanovení § 1103 odst. 2 OZ možnost jiného ujednání stran nepřipouští.

¹³³ Dvořák, T. in Bělohlávek, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, na s. 670 uvádí, že se nejedná o cenný papír účastnický, když ten může být emitován pouze akciovou společností. Ustanovení § 245 stanoví, že účastnickými cennými papíry jsou cenné papíry vydané společností, se kterými je spojen podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech v této společnosti. Jsem toho názoru, že kmenové listy tyto znaky naplňují. Potřeba vymezit, které cenné papíry jsou účastnickými, a které jimi nejsou, je dána vzhledem k variabilitě cenných papírů, které může akciová společnost emitovat. To, že ZOK umožňuje společnosti s ručením omezeným emitovat pouze jeden druh cenného papíru nebrání použití tohoto pojmu i v případě kmenového listu.

¹³⁴ Pokorná, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vitek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 95.

listina. Vzhledem k jeho neomezené převoditelnosti je také cenným papírem cirkulačním a spekulacním. Kmenový list lze umociť dle zvláštního zákona.¹³⁵

K uplatnění práva na podíl na zisku může být vydán kupón jakožto cenný papír na doručiťele dle § 523 OZ.¹³⁶

3.3. NÁLEŽITOSTI SPOLEČENSKÉ SMLOUVY V PŘÍPADĚ VYDÁNÍ KMENOVÝCH LISTŮ

Z podmínek vydání kmenových listů vyplývají požadavky, které musejí být dodrženy ve společenské smlouvě. Předpokladem vtělení podílu do kmenového listu je neomezená a nepodmíněná převoditelnost podílu (§ 137 odst. 2 ZOK). Pokud tedy mají být vydány kmenové listy, je nutné v tomto smyslu formulovat společenskou smlouvou společnosti.

Ve společenské smlouvě bude nutné vzhledem k podílům, jež mají být představovány kmenovým listem, výslovně vyloučit aplikaci jakýchkoliv omezení převoditelnosti. Ze zákonných to bude zejména požadavek souhlasu valné hromady s převodem podílu na osobu stojící mimo společnost.¹³⁷ Zároveň bude potřeba prolomit princip jednotnosti podílu a zakotvit, že jeden společník může vlastnit podílů několik.¹³⁸

Pokud by společenská smlouva opomněla upustit od principu jednotnosti podílu, bylo by při současném zakotvení možnosti vydání kmenových listů nutné prolomení principu jednotnosti dovozovat, jak již bylo uvedeno výše pod bodem 1.4.¹³⁹

V situaci, kdy bude ve společnosti s ručením omezeným pouze jeden druh podílů, bude zcela na společnících, aby ve společenské smlouvě určili, zda budou všechny, nebo jen určité podíly, vtěleny do kmenových listů. Pokud bude společenská smlouva zakotvovat možnost variability podílů (§ 135 odst. 1 ZOK) domnívám se, že nic nebrání tomu, aby byl do kmenových listů inkorporován pouze některý z existujících druhů podílů. Kreativitě a vůli společníků v tomto případě zákon o obchodních korporacích žádná omezení neklade.

¹³⁵ Viz § 303 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹³⁶ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 227.

¹³⁷ Čech, P. *Ještě k převodu kmenového listu (a formě smlouvy o převodu podílu)*. Rekodifikace & praxe, 2014, č. 8, s. 26.

¹³⁸ Čech, P. in op. cit. sub 137, s. 28.

¹³⁹ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 315.

3.4. NÁLEŽITOSTI A VYDÁNÍ KMENOVÉ LISTU

Náležitosti kmenového listu stanovuje § 138 ZOK. Tyto náležitosti musejí být splněny, aby bylo možné daný cenný papír považovat za kmenový list.

Předně je nutné výslovné označení cenného papíru jako „kmenový list,“ tak aby bylo zřejmé, že se jedná právě o tento druh cenného papíru [§ 138 odst. 1 písm. a) ZOK]. Vedle tohoto označení zákon požaduje též označení kmenového listu, jeho číslo a podpis jednatele nebo jednatelů [§ 138 odst. 1 písm. f) ZOK]. Mám za to, že v tomto případě jde o označení individualizující konkrétní kmenový list (např. označení korespondující s druhem podílu). Pokud ve společnosti existují pouze kmenové listy základní, není toto další označení třeba.¹⁴⁰

Dalšími náležitostmi jsou jednoznačná identifikace společnosti [§ 138 odst. 1 písm. b) ZOK], výše vkladu připadající na podíl [§ 138 odst. 1 c) ZOK], jednoznačná identifikace společníka [§ 138 odst. 1 písm. d) ZOK], a označení podílu, k němuž je kmenový list vydán [§ 138 odst. 1 písm. e) ZOK].

Pokud je vydán hromadný kmenový list, musí obsahovat údaj o tom, kolik kmenových listů nahrazuje a označení podílů, které nahrazuje (§ 138 odst. 2 ZOK).

Splnění všech zákonem uvedených náležitostí je předpokladem pro vydání kmenového listu. Cenný papír je vydán dnem, kdy splňuje náležitosti stanovené pro něj zákonem nebo jiným právním předpisem a kdy se stanoveným způsobem stane součástí majetku prvního nabyvatele (§ 520 odst. 1 OZ). Společník je povinen jej od společnosti fyzicky převzít v určené lhůtě, k čemuž je vyzván jednatelem (analogicky k § 226 odst. 2 ZOK).¹⁴¹

Zákon o obchodních korporacích v rámci úpravy kmenového listu neobsahuje ustanovení obdobné § 256 odst. 2 o nesplacené akcií či vydání zatímního listu pro období do splacení vkladu společníka. Jak ovšem bylo uvedeno výše, jsou v kmenovém listu vtělena nejen práva ale i povinnosti společníka.¹⁴² Kmenový list je zároveň jediným cenným papírem, do kterého může být účast ve společnosti vtělena, obdoba zatímních listů tak zde nepřipadá v úvahu. Domnívám se tedy, že kmenové listy mohou

¹⁴⁰ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 278.

¹⁴¹ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 174.

¹⁴² Srov. dikci § 256 odst. 1 ZOK „*Akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku.*“ a § 137 odst. 1 ZOK „*Určí-li tak společenská smlouva, může být podíl společníka představován kmenovým listem.*“

být vydány i před úplným splacením vkladu a jednou z povinností v nich vtělených bude i povinnost vkladová.

Osoba je společníkem společnosti od okamžiku jejího vzniku. Obdobně jako je tomu v případě akcionáře akciové společnosti, je společník společnosti s ručením omezeným oprávněn vykonávat svá práva a povinnosti plynoucí z vlastnictví podílu bez ohledu na vydání kmenového listu. Jakmile ovšem dojde k vydání kmenového listu, uplatní se legitimační funkce tohoto cenného papíru a práva a povinnosti s ním spojená nebude bez jeho předložení možno uplatnit ani převést.

3.5. REFLEXE VYDÁNÍ KMENOVÝCH LISTŮ V OBCHODNÍM REJSTRÁŘÍKU

Údaj o tom, že byl kmenový list emitován, je údajem zapisovaným do obchodního rejstříku dle § 48 odst. 1 písm. j) rejstříkového zákona. Zda se zapisuje i skutečnost, že kmenové listy vydány nebyly, není jednoznačné. P. Hampel uvádí, že *„jde-li o zápis vydání kmenového listu, pokud společenská smlouva připustí jeho emisi, запиše se k takovému podílu též údaj o této skutečnosti.“*¹⁴³

P. Čech¹⁴⁴ a K. Eichlerová¹⁴⁵ však dovozují, že i skutečnost nevydání kmenových listů je údajem do obchodního rejstříku zapisovaným. Důvodem pro tento požadavek je zejména ochrana třetích osob ve vztahu ke způsobu převodu podílu.

3.6. VÝZNAM KMENOVÝCH LISTŮ A JEJICH VYUŽITELNOST

Dle B. Havla institut kmenového listu směřuje zejména ke zjednodušení oběhu podílů.¹⁴⁶ Za základní význam institutu kmenového listu tak považují usnadnění a zjednodušení převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným.¹⁴⁷

Možností vydání cenných papírů vtělujících podíl ve společnosti s ručením omezeným dochází ke značnému přiblížení k akciové společnosti. Vzhledem

¹⁴³ Hampel, P. in op. cit. sub 31, s. 158.

¹⁴⁴ Čech, P. in op. cit. sub 59, s. 27.

¹⁴⁵ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, 316.

¹⁴⁶ Havel, B. in op. cit. sub 4, 352.

¹⁴⁷ Dle důvodové zprávy bylo hlavním motivem jeho zavedení zvýšení využitelnosti společnosti s ručením omezeným, viz Havel, B. in op. cit. sub 12, s. 85.

k neomezitelnosti převodu kmenového listu je však analogické využití úpravy akcií na jméno (§ 269 a násl. ZOK)¹⁴⁸ vyloučeno.¹⁴⁹

Vtělování podílů do kmenových listů lze předpokládat u podílů vyjadřujících investorská očekávání.¹⁵⁰ Vzhledem k možnosti stratifikace podílů tak může být vytvořena koncepce společnosti, ve které budou existovat podíly, s nimiž budou spojena hlasovací práva tak, aby měly rozhodující vliv na společnost, přičemž převoditelnost těchto podílů bude omezena. Vedle nich pak mohou existovat podíly vtělené do kmenových listů, jež mohou rychle měnit své vlastníky. Ti však, kvůli nedostatku hlasovacích práv, nebudou moci reálně ovlivňovat chod společnosti.

Docházíme-li k závěru, že převoditelnost kmenových listů je naprosto neomezitelná, je otázkou, do jaké míry budou společnosti s ručením omezeným k jejich emisi přistupovat. Výhodou převodu podílu vtěleného do kmenového listu oproti převodu klasickému je absence nutnosti splnění podmínek, jako jsou souhlasy orgánů společnosti, formální požadavky na smlouvu o převodu a podobně. Naprosté vyloučení omezení převoditelnosti nicméně není ve shodě s povahou společnosti s ručením omezeným. Lze snad uvažovat, že zjednodušený převod by byl dobře využitelný např. u tzv. SPV nebo ready-made společností. U klasických společností lze uvažovat alespoň o ujednání o omezení převoditelnosti kmenových listů mezi společníky, i když pouze s obligačními účinky.

Vydání kmenového listu bude mít v neposlední řadě dopad i na vznik zástavního práva k podílu, který představuje. Bude-li zastaven kmenový list, dojde ke vzniku zástavního práva nikoliv zápisem do obchodního rejstříku, jak je tomu v případě podílu nevtěleného (§ 1322 odst. 1 OZ), ale zástavním rubopisem (s doložkou „k zastavení“) a odevzdáním kmenového listu zástavnímu věřiteli (§ 1328 OZ).

¹⁴⁸ Srov. úpravu akcií na jméno, rovněž cenných papírů na řad. U těchto zákonodárce výslovně v § 270 ZOK stanoví možnost vinkulace, tj. omezení jejich převoditelnosti stanovami.

¹⁴⁹ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 878.

¹⁵⁰ Tamtéž.

4. PŘEVOD PODÍLU NEVTĚLENÉHO DO KMENOVÉHO LISTU

4.1. OBECNĚ K PŘEVODU PODÍLU VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM

Převod je jednoznačně nejfrekventovanější dispozicí s podílem a zároveň také nejčastějším důvodem zániku účasti společníka ve společnosti. Je tomu tak mimo jiné proto, že způsoby ukončení účasti společníka ve společnosti jednostranným projevem vůle jsou omezeny jen na případy vymezené v zákoně.¹⁵¹ Převod podílu nemá vliv na existenci společnosti, ani její majetek.¹⁵² Mění se jím složení společníků, a to tak, že společník, který je v pozici převodce, ukončí svou účast ve společnosti a nový společník derivativně, odvozeně od postavení původního společníka, účast ve společnosti nabude. Nový společník tak v rámci singulární sukcese vstupuje do práv a povinností převodce.

Z hlediska systematického je převod podílu zařazen v zákoně o obchodních korporacích do dílu čtvrtého, upravujícího zánik účasti společníka ve společnosti ve společnosti s ručením omezeným.¹⁵³ Převodu samotnému jsou zde věnovány čtyři paragrafy (§ 207 až § 210 ZOK).

Smlouva o převodu podílu není samostatným smluvním typem a vedle zmíněných ustanovení zákona o obchodních korporacích se uplatní obecná úprava občanského zákoníku o převodu vlastnického práva k věci movité, tedy ustanovení upravující koupi, darování a směnu.¹⁵⁴ Společně s podílem nabývá nový společník práva a povinnosti s ním spojená (§ 1106 OZ). Tato práva a povinnosti jsou konkretizována ve společenské smlouvě, ke které společník nabytím podílu *ex lege* přistupuje (§ 209 odst. 1 ZOK).¹⁵⁵

Obecně lze konstatovat, že například oproti převodu podílu (akcií) ve společnosti akciové, je převod podílu ve společnosti s ručením omezeným procesem výrazně náročnějším,¹⁵⁶ protože, byť je podíl vlastnictvím společníka, což by v zásadě mohlo umožňovat jeho absolutní volnost v rámci dispozic s ním, je v případě převodu nutno splnit požadavky stanovené společenskou smlouvou nebo zákonem.

¹⁵¹ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1066.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Ustanovení § 202 až § 215 ZOK.

¹⁵⁴ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 133.

¹⁵⁵ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1067.

¹⁵⁶ Tento závěr je obecný a neuplatní se v případech, kdy je podíl vtělen do kmenového listu.

Převodem podílu dochází ke změně společenské smlouvy, je třeba upravit seznam společníků vedený společností a završením celého procesu převodu podílu je zápis změn do obchodním rejstříku.

Případná omezení převoditelnosti podílu a míra takového omezení předurčuje míru otevřenosti či naopak uzavřenosti společnosti a je též významným indikátorem hodnoty podílu.¹⁵⁷ Z pohledu převoditelnosti pak může podíl teoreticky oscilovat od podílu volně převoditelného, kdy je možné jej převést, aniž by bylo požadováno splnění jakýchkoliv požadavků, až k úplné neprevoditelnosti, a to ani mezi společníky (byť tento názor není teorií přijímán jednotně). Nejčastěji se bude vyskytovat neprevoditelnost částečná, spočívající v nemožnosti převodu na třetí osoby.¹⁵⁸

4.2. REŽIMY PŘEVODU PODÍLU

Z hlediska převodu podílu rozlišuje zákon o obchodních korporacích mezi dvěma typy režimů, a to v návaznosti na to, zda je podíl převáděn na jiného společníka (§ 207 ZOK), nebo na osobu odlišnou od společníka, tzv. *extranea* (§ 208 ZOK).¹⁵⁹ Tato koncepce je odrazem povahy společnosti s ručením omezeným jako společnosti relativně uzavřené a prostředkem ochrany proti vstupu nežádoucích osob do společnosti. Specifickým případem je převod podílu v případě, kdy má společnost jediného společníka.

4.2.1. PŘEVOD PODÍLU NA JINÉHO SPOLEČNÍKA

Výchozí premisou zákona o obchodních korporacích u převodu podílu na jiného společníka je jeho neomezenost, kdy v § 207 odst. 1 stanoví, že „*každý společník může svůj podíl převést na jiného společníka.*“

Společenská smlouva však může převod mezi společníky omezit, a to dle § 207 odst. 2 ZOK podmíněním převodu podílu souhlasem některého z orgánů společnosti. Kromě valné hromady to mohou být jednatelé, případně dozorčí rada. Důvod takových

¹⁵⁷ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 111.

¹⁵⁸ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 311.

¹⁵⁹ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 134.

omezujících opatření lze spatřovat zejména v tom, že ačkoliv nedochází ke změně ve složení společníků, nabytím nového podílu stávající společník zvyšuje svůj celkový podíl na společnosti, čímž může být významně zasahováno do poměru hlasovacích práv¹⁶⁰ a tak možnosti reálného vlivu na fungování společnosti.

Z dikce zákona by bylo možné dovodit, že podmínění převoditelnosti je maximem omezení převoditelnosti podílu uvnitř společnosti, když zákon v tomto režimu převodu neposkytuje žádný prostor pro úplné vyloučení převoditelnosti¹⁶¹ a činí tak podíl uvnitř společnosti vždy převoditelným.¹⁶² Stejný závěr zřejmě zaujímá B. Havel,¹⁶³ který konstatuje volnou převoditelnost podílu, přičemž uvádí jen možnosti omezení či podmínění převodu např. ujednáním předkupního práva nebo vedlejším ujednáním společníků (*sideletters*).

Opačné názory¹⁶⁴ navazují na dispozitivitu úpravy, která byla zakotvena v obchodním zákoníku,¹⁶⁵ a vycházejí z premisy možnosti úplného vyloučení převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným jako jednoho z projevů osobních prvků přítomných v institutu společnosti s ručením omezeným.¹⁶⁶

Osobně se domnívám, že možnost smluvního vyloučení převodu podílu uvnitř společnosti by společníkům neměla být upírána. Jednalo by se dle mého názoru o popření autonomie vůle společníků v rámci úpravy vnitřních poměrů ve společnosti.¹⁶⁷ Lze si totiž představit situace, kdy by budoucí společníci nezaložili společnost, nebýt konkrétního společnického složení, které je určující pro fungování společnosti. Konečně i důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích konstatuje, že „*pojetí převoditelnosti podílu se v obecné rovině nemění [...]*“.¹⁶⁸ Závěr, že se od ustanovení § 207 odst. 1 ZOK nelze odchýlit by rovněž znamenal snížení právní jistoty společníků společností vzniklých před 1. 1. 2014, neboť bylo prolomeno i ujednání společenských smluv o vyloučení převodu podílů (§ 777 odst. 1 ZOK).

¹⁶⁰ Jahelka, P. in Čáp, Z., Jahelka, P., Jusková, L., Hejda, J. (vedoucí autorského kolektivu), Vaněčková, V. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2013, s. 261.

¹⁶¹ Srov. dikci § 208 odst. 1 *in principio* ZOK „neurčí-li společenská smlouva jinak, může společník převést svůj podíl na osobu, která není společníkem [...]“

¹⁶² Tento názor je zastáván např. v Hampel, P. *NOZ v praxi: Podíl ve společnosti s ručením omezeným*. Bulletin advokacie, publikováno 12. 8. 2014, dostupné z <http://www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-podil-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym?browser=full> [citováno dne 25. 5. 2015].

¹⁶³ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 399.

¹⁶⁴ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1066.

¹⁶⁵ Ustanovení § 115 odst. 1 ObchZ.

¹⁶⁶ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 287.

¹⁶⁷ Srov. § 1 odst. 2 OZ.

¹⁶⁸ Havel, B. in op. cit. sub 12, s. 107.

4.2.2. PŘEVOD PODÍLU NA TŘETÍ OSOBU

Pro případy převodu podílu na osobu odlišnou od společníka (*extranea*) jsou v zákoně o obchodních korporacích stanoveny přísnější podmínky, než je tomu u převodu na společníka. Zákon o obchodních korporacích v § 208 odst. 1 tento převod zásadně umožňuje, výslovně jej však váže na souhlas valné hromady. Ratio zákonného ustanovení tví v tom, že stávající společníci mají možnost zamezit vstupu nežádoucí osoby do společnosti.

Úprava § 208 odst. 1 je dispozitivní, převod na *extranea* tedy může být zcela vyloučen či naopak může být od jeho omezení upuštěno, případně může být rozhodování souhlasu svěřeno jinému orgánu společnosti. Není rovněž vyloučeno, aby společenská smlouva stanovila jiné podmínky převodu na společníka, např. vyloučila možnost převodu na určitý okruh osob, typicky konkurenty společnosti.

Zvláštní situací je vzhledem k převodu na osobu odlišnou od společníka případ převodu podílu v jednočlenné společnosti. Společnost s ručením omezeným může být založena buď jediným zakladatelem (§ 11 ZOK), nebo se může jednočlennou stát v průběhu trvání její existence v případě, kdy se všechny podíly ve společnosti sejdou v rukou jediného společníka.

V případě překážek převodu stanovených společenskou smlouvou by sice nic nebránilo jedinému společníkovi společenskou smlouvu změnit,¹⁶⁹ zákon o obchodních korporacích nicméně v § 14 tuto situaci předvídá a stanoví, že „*stane-li se společnost jednočlennou společností, k ujednání společenské smlouvy, která zakazují nebo omezují převoditelnost [...] podílu, se po dobu, kdy je jednočlennou společností, nepřihlíží.*“ Tedy omezující ustanovení společenské smlouvy, resp. zakladatelské listiny, týkající se převodu podílu, budou po dobu, kdy má společnost jen jednoho společníka, sjednána se suspenzivní podmínkou změny společnosti na vícečlennou.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 135.

¹⁷⁰ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 29.

4.3. PODMÍNĚNÍ A OMEZENÍ PŘEVODU PODÍLU

4.3.1. PODMÍNĚNÍ PŘEVODU PODÍLU NA JINÉHO SPOLEČNÍKA SOUHLASEM ORGÁNU SPOLEČNOSTI

Společenská smlouva může převod podílu na jiného společníka dle § 207 odst. 2 ZOK podmínit souhlasem některého z orgánů společnosti. Který orgán společnosti je vhodné touto pravomocí pověřit, bude pravděpodobně záležet na okolnostech konkrétní společnosti. V případě společnosti s několika společníky, kteří jsou zároveň jednateli, by například souhlas mohli udělovat jednatelé. Obecně však bude orgánem nejpovolanějším k rozhodování o změnách společnické struktury valná hromada. Zákon o obchodních korporacích neurčuje, kdo je oprávněn o souhlas požádat, může o něj tedy požádat kterýkoliv z kontrahentů smlouvy o převodu podílu.¹⁷¹

Udělovaný souhlas valné hromady se vztahuje toliko na osobu nabyvatele,¹⁷² nikoliv na konkrétní znění smlouvy, jejíž doručení je až podmínkou účinnosti převodu vůči společnosti (§ 209 odst. 2 ZOK). Není však pravděpodobně vyloučeno, aby povinnost předložit převodní smlouvu valné hromadě, respektive jinému orgánu společnosti, byla zakotvena ve společenské smlouvě.

Ustanovení § 207 odst. 2 ZOK stanoví důsledky neudělení souhlasu tak, že „*není-li souhlas udělen do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky, jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve společenské smlouvě stanoveno jinak.*“ Zdá se tedy, že zákon o obchodních korporacích předpokládá následný souhlas s převodem.

V teorii však obecně panuje názor, že z časového hlediska může být souhlas udělen před i po samotném uzavření smlouvy.¹⁷³ Někteří autoři jsou pak toho názoru, že je účelné si vyžádat souhlas předchozí.¹⁷⁴ S tímto názorem se ztotožňuji, vzhledem k tomu, že uzavření smlouvy s sebou nese nejen náklady finanční (ověřování podpisů, právní poradenství), ale také časové s ohledem například na negociaci podmínek smlouvy, které mohou být následným neudělením souhlasu zmařeny.

¹⁷¹ Štenglová, I. in op. cit. sub 174.

¹⁷² Pokorná, J. in op. cit. sub 36, 1069.

¹⁷³ Toto rovněž dovodil Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 27. 2. 2007, spis. zn. 29 Odo 1278/2005, když uzavřel, že „*vyžaduje-li zákon k účinnosti právního úkonu souhlas valné hromady, může být souhlas dán (nevyžaduje-li zákon předchozí souhlas) před i po uzavření smlouvy.*“ Nejvyšší soud zde navázal na rozsudek ze dne 27. 4. 2004, spis. zn. 20 Odo 414/2003.

¹⁷⁴ Tak Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 136; taktéž i Štenglová, I. *Smlouvy o převodu účasti ve společnosti neúčinné pro nedostatek souhlasu jejího orgánu.* in Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 388.

V případě, že souhlas s převodem podílu není udělen do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, stanoví § 207 odst. 2 ZOK dispozitivně, že nastávají tytéž účinky jako při odstoupení od smlouvy (ve smyslu § 2004 OZ), dochází tedy k zániku smlouvy *ex tunc*.

Neudělení souhlasu a důvod, pro který souhlas nebyl udělen, může mít kromě zániku smlouvy o převodu další významné důsledky. Ustanovení § 207 odst. 3 ZOK totiž váže na případy, kdy je orgán oprávněný udělit souhlas nečinný nebo souhlas odepře bez odůvodnění, tzv. abandoní právo společníka. Konkrétně dané ustanovení určuje, že pokud je orgán společnosti nečinný nebo neudělí souhlas bez udání důvodu, může společník po zániku smlouvy vystoupit ze společnosti. Obdobně se zde užije § 164 ZOK upravující vystoupení společníka, který nehlasoval pro uložení příplatkové povinnosti. Možnost vystoupit je limitována prekluzivní lhůtou jednoho měsíce běžící ode dne zániku smlouvy fikcí odstoupení, v níž své vystoupení musí společník oznámit společnosti písemně (§ 164 odst. 1 ZOK). Aby bylo možné takto ze společnosti vystoupit, musí být zcela splněna vkladová povinnost spojená s podílem, který společník zamýšlel převést (§ 164 odst. 3 ZOK). V případech, kdy společenská smlouva připouští, aby se společník na společnosti účastnil vícero podílů (§ 135 odst. 2 ZOK), má možnost ze společnosti vystoupit i jen ohledně podílu, jehož převod mu byl odepřen.¹⁷⁵

Jak ale bylo uvedeno výše, je možné a dokonce účelné požadovat udělení souhlasu s převodem před uzavřením smlouvy. Zákon ovšem váže možnost uplatnění abandoního práva společníka na zánik smlouvy, tedy nastoupení účinků odstoupení po uplynutí šestiměsíční doby ode dne uzavření smlouvy. Může tak nastat situace, kdy bude požádáno o předběžný souhlas, orgán společnosti ale bude nečinný či souhlas bez udání důvodu neudělí. Protože se jedná o předběžný souhlas, nemusí být smlouva nutně uzavřena, a tak nemohou ani nastat účinky odstoupení, respektive zánik smlouvy, jak jej předpokládá § 207 odst. 2 a 3 ZOK. Toto by pak prakticky mohlo znemožnit společníkovi uplatnit jeho abandoní právo. Je tedy evidentní, že pravidlo zakotvené v § 207 ZOK v zásadě znemožňují společníkovi požádat o souhlas s převodem podílu předem, aby tak případně neriskoval ztrátu možnosti užití abandoního práva.

¹⁷⁵ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 400. V tomto případě pak v rámci konstrukce institutu uvolněného podílu může prakticky dojít k situaci, kdy společník bude mít předkupní právo ke svému vlastnímu podílu.

Domnívám se, že v tomto případě jde o nedůslednost zákonodárce, který při zakotvení abandonního práva v zákoně o obchodních korporacích nesledoval záměr znevýhodnit opatrného společníka (nebo jej absurdně nutit smlouvu uzavřít, přestože předem ví, že nenabude účinnosti a po 6 měsících od uzavření zanikne) žádajícího o udělení souhlasu převodem podílu před uzavřením samotné smlouvy o převodu.

Z opačného pohledu si lze teoreticky představit situaci, kdy kontrahenti smlouvy o převodu nenotifikují společnost, nebo ji notifikují tak pozdě, že rozhodnout o udělení souhlasu není možné provést (například tehdy, kdy by kontrahenti notifikovali jednatele tak pozdě, že by již nebylo možné svolat valnou hromadu v takovém termínu, aby bylo rozhodnuto v dané šestiměsíční době). V takovém případě by mohlo dojít k jejímu marnému uplynutí, nastoupení účinků odstoupení a zániku smlouvy, přičemž by teoreticky nic nebránilo společníkovi této situace zneužít a abandonní právo uplatnit. Takovýto postup by pravděpodobně neobstál pro rozpor s dobrými mravy a poukazuje tak na nedomyšlenost zákonné úpravy.

Řešení nastíněných situací shledávám v zakotvení vhodných ujednání ve společenské smlouvě. Především považuji za účelné vázat počátek šestiměsíční doby na okamžik, kdy je o udělení souhlasu požádáno. Dále je vhodné ujednat povinnosti včasné notifikace o uzavření smlouvy, a v případech schvalování převodu valnou hromadou určení lhůty pro její svolání a projednání souhlasu.

Řešením by mohlo být i vykládání¹⁷⁶ § 207 odst. 3 ZOK takovým způsobem, že lhůta k rozhodnutí orgánu o udělení souhlasu počíná běžet od žádosti o toto rozhodnutí a jednoměsíční lhůta k vystoupení ze společnosti počíná marným uplynutím doby k rozhodnutí.¹⁷⁷

4.3.2. PODMÍNĚNÍ PŘEVODU PODÍLU NA TŘETÍ OSOBU SOUHLASEM VALNÉ HROMADY

V případě, kdy valná hromada rozhoduje o udělování souhlasu s převodem podílu na extranea, se uplatní stejná východiska jako u rozhodování v případě převodu uvnitř

¹⁷⁶ Srov. 2 odst. 2 OZ: „Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.“

¹⁷⁷ S tímto výkladem pracuje např. Jahelka, P. in op. cit. sub 160, s. 261.

společnosti popsaná výše. V případě neudělení souhlasu s převodem na třetí osobu však není společníkovi umožněno ze společnosti vystoupit.

Situace se může komplikovat v případě, kdy má společnost jediného společníka. Logickou úvahou je možné dovodit, že pokud jediný společník uzavírá smlouvu o převodu podílu, fakticky tak schvaluje skutečnost převodu. Takový přístup však není přijímán bez výhrad, a to vzhledem k výše uvedené dikci § 14 ZOK. B. Havel vskutku uvádí, že „*tento limit se se vztahuje pouze k těm ujednáním, která obsahuje společenská smlouva, nikoliv případným omezením ex lege nebo z úředního rozhodnutí.*“¹⁷⁸

Vzhledem k tomu, že toto ustanovení výslovně pojednává pouze o omezeních ujednaných ve společenské smlouvě, je možné setkat se s názory, že zákonné omezení souhlasem valné hromady dle ustanovení § 208 odst. 1 ZOK se uplatní i v případě převodu podílu jediného společníka. V některých případech¹⁷⁹ je pak v souvislosti s pojetím rozhodování o udělení souhlasu s převodem jako rozhodnutím, v jehož důsledku se mění společenská smlouva,¹⁸⁰ dovozováno, že i jediný společník je povinen udělit sám sobě souhlas s převodem obchodního podílu, a to ve formě notářského zápisu (o nesprávnosti tohoto názoru viz příští kapitolu).¹⁸¹

Jsem toho názoru, že shora uvedené závěry nejsou správné. Domnívám se, že záměrem zákonodárce bylo zachovat omezení vyplývající z požadavku souhlasů státních orgánů zakotvených ve veřejnoprávních předpisech, nikoliv zachovat aplikaci § 208 odst. 1 ZOK i v případech jednočlenné společnosti. Příkladem takového zákonného souhlasu může být souhlas (respektive povolení) s nabytím podílů v případě spojování soutěžitelů dle § 12 odst. 3 písm. a) zákona o ochraně hospodářské soutěže.¹⁸² Kdyby zákonodárce mířil pouze na smluvní omezení ve společenské smlouvě, jedinému společníkovi by sice situaci usnadnil, nelze však opomenout fakt, že smluvní omezení je jediný společník sto snadno překonat sám změnou společenské smlouvy.

¹⁷⁸ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 29.

¹⁷⁹ Prieložný, M. *K novým nejasnostem při udělování souhlasu s převodem podílu v s.r.o.* EPRAVO.CZ, publikováno 13. 3. 2014, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-novym-nejasnostem-pri-udelovani-souhlasu-s-prevodem-podilu-v-sro-93845.html> [citováno dne 31. 5. 2014]; rovněž Lasák, J. in op. cit. sub 36, s. 172.

¹⁸⁰ Ustanovení § 171 odst. 1 písm. b) ZOK.

¹⁸¹ Tyto názory zrcadlí dřívější praxi, kterou rozpoutala chybná formulace závěrů v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2011, spis. zn. 29 Cdo 282/2010. Toto řešení v sobě zračí přepjatý formalismus, který s sebou mimo jiné přináší naprosto nadbytečné finanční náklady na pořízení notářského zápisu.

¹⁸² Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

Shodně se k tomuto tématu vyjádřili J. Dědič a P. Šuk,¹⁸³ kteří zastávají názor, že převádí-li jediný společník svůj podíl, je zjevné, že s převodem souhlasí a duplicitní projev vůle ve formě udělení souhlasu sobě sama je v tomto případě zcela absurdní.¹⁸⁴

Pro úplné vyloučení problémů s aplikací § 14 ZOK by se též mohlo jevit jako vhodné stanovit ve společenské smlouvě, že stane-li se společnost jednočlennou, je podíl vždy převoditelný.¹⁸⁵

4.4. K PŘEVODŮM PODÍLU VE SPOLEČNOSTECH, KTERÉ SE NEPODŘÍDILY ZOK

Dochází-li k převodu podílu ve společnosti, která vznikla před 1. 1. 2014 a nepodřídila se zákonu o obchodních korporacích jako celku (§ 777 odst. 5 ZOK), je třeba mít na paměti, že se uplatní zvláštní právní režim.¹⁸⁶

Pokud se společnost nepodřídila zákonu o obchodních korporacích, uplatní se v rámci jejích právních poměrů také ustanovení obchodního zákoníku. Ustanovení § 777 odst. 4 ZOK totiž zakotvuje vyvratitelnou domněnku, že součástí společenských smluv těchto společností jsou i dispozitivní ustanovení obchodního zákoníku, která upravovala práva a povinnosti společníků,¹⁸⁷ pokud nejsou v rozporu s donucujícími ustanoveními zákona o obchodních korporacích nebo se od nich společníci ve společenské smlouvě neodchýlili.

V případě, že tak společníci spoléhali na podpůrná zákonná ustanovení, stala se ta *ex lege* součástí společenské smlouvy a převody podílů se budou i nadále řídit pravidly, která obsahoval obchodní zákoník. Převod podílu na jiného společníka tak bude defaultně možný jen se souhlasem valné hromady (§ 115 odst. 1 ObchZ) a převod podílu na třetí osobu bude možný pouze, pokud jej společenská smlouva umožňuje (§ 115 odst. 2 ObchZ).

¹⁸³ Dědič, J., Šuk, P. in op. cit. sub 121, s. 170.

¹⁸⁴ Dovodíme-li, že zákon v tomto případě nevyžaduje, aby byl souhlas udělen formou notářského zápisu, nemusí mít tuto formu ani rozhodnutí jediného společníka a není proto ani nutné, aby byla formou notářského zápisu uzavřena smlouva o převodu podílu. Nutnost uzavření smlouvy o převodu podílu ve formě notářského zápisu byla dovozena např. právě ve zmíněném rozhodnutí Nejvyššího soudu spis. zn. 29 Cdo 282/2010.

¹⁸⁵ Lasák, J. in op. cit. sub 36, s. 172.

¹⁸⁶ Jako informace důležitá pro třetí osoby je opt-in do režimu ZOK dle § 48 odst. 1 písm. d) rejstříkového zákona údajem zapisovaným do obchodního rejstříku. Účinností nabývá až zveřejněním o zápisu o podřízení se ZOK jako celku v obchodním rejstříku.

¹⁸⁷ Převod podílu byl v rámci obchodního podílu zařazen do oddílu pojednávajícího o právech a povinnostech společníků.

4.4.1. FORMA SOUHLASU S PŘEVODEM PODÍLU

Úskalí udělování souhlasu s převodem podílu nicméně nejsou vyčerpána ve výše uvedeném výkladu. Nejistotu vzbuzuje to, jakou většinou má být rozhodováno, jakož i v jaké formě má být souhlas udělen. Dle B. Havla¹⁸⁸ půjde v tomto případě o rozhodnutí dle § 171 odst. 1 písm. b) ZOK, tedy takové, jehož důsledkem se mění společenská smlouva. K jeho schválení tak bude potřeba přijetí rozhodnutí dvoutřetinovou většinou všech společníků. Zároveň, v souladu § 172 odst. 2 ZOK, bude o tomto rozhodnutí potřeba pořídit notářský zápis.

Toto pojetí částečně koresponduje s předrekodifikační úpravou v obchodním zákoníku¹⁸⁹ a je poměrně široce a bez výhrad akceptováno, zpravidla s dodatkem, že je možné se vyhnout pořizování notářského zápisu hlasováním *per rollam*,¹⁹⁰ které umožňuje proces přijímání rozhodnutí zjednodušit a činí jej finančně méně náročným.¹⁹¹

Osobně se však přikláním k výkladu J. Dědiče a P. Šuka. Podle jejich názoru se v případě rozhodování o udělení souhlasu s převodem podílu nejedná o rozhodnutí, jehož důsledkem se mění společenská smlouva, mimo jiné i proto, že právním důvodem změny takové změny je smlouva o převodu podílu. Usnesení valné hromady je v tomto případě fakultativním předpokladem její účinnosti.¹⁹² Společenská smlouva společnosti se tak mění v důsledku platné a účinné smlouvy o převodu podílu, přičemž udělení souhlasu je pouhým předpokladem účinnosti takové smlouvy. V souladu s tímto výkladem postačí, bude-li rozhodnutí valné hromady přijato prostou většinou společníků přítomných na valné hromadě (§170 ZOK) bez notářského zápisu.

Ve prospěch tohoto výkladu by snad mohlo být uvedeno i to, že zákon umožňuje svěřit rozhodování o udělení souhlasu jinému orgánu společnosti, přičemž však pro rozhodování jiných orgánů než valné hromady nejsou zákonem o obchodních

¹⁸⁸ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 399.

¹⁸⁹ Obchodní zákoník v ustanovení § 141 odst. 1 výslovně stanovil, že nešlo o rozhodování o změně společenské smlouvy, formu notářského zápisu však pro rozhodnutí požadoval.

¹⁹⁰ Dle ustanovení § 175 odst. 3 ZOK tam, kde zákon o obchodních korporacích požaduje pro rozhodnutí valné hromady notářský zápis, postačí na vyjádření společníka toliko úřední podpis.

¹⁹¹ Například Nevřkla, L. *Převod podílu ve společnosti s ručením omezeným po 1. 1. 2014*. EPRAVO.CZ, publikováno 18. 4. 2014, dostupné z < <http://www.epravo.cz/top/clanky/prevod-podilu-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-po-1-1-2014-93665.html>> [citováno dne 25. 5. 2015]; též Hampel, P. in op. cit. sub 162; a s konstatováním, že řešení není úplně zřejmé pak Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1071.

¹⁹² Dědič, J., Šuk, P. in op. cit. sub 121, s. 169.

korporacích stanoveny žádné procedurální či formální požadavky obdobné § 171 a § 172 ZOK, což by takové rozhodování svým způsobem privilegovalo.¹⁹³

4.4.2. OMEZENÍ PŘEVODU PODÍLU PŘEDKUPNÍM PRÁVEM ZAKOTVENÝM VE SPOLEČENSKÉ SMLOUVĚ

Objektivní omezení převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným může představovat také ujednání předkupního práva¹⁹⁴ ve společenské smlouvě společnosti.¹⁹⁵ Stejně jako podmínění převodu podílu souhlasem orgánu společnosti předkupní právo zajišťuje společníkům, že do společnosti nevniknou nežádoucí osoby. Oproti udělování souhlasu s převodem zde omezení spočívá v tom, že pokud společník zamýšlí svůj podíl převést, je povinen jej přednostně nabídnout ke koupi ostatním společníkům.

Byť je obecná úprava předkupního práva upravena v rámci vedlejších ujednání při kupní smlouvě, umožňuje § 2140 odst. 2 OZ ujednat předkupní právo i mimo souvislost s kupní smlouvou. Předkupní právo tak lze zakotvit ve společenské smlouvě společnosti při jejím vzniku, nebo v průběhu existence společnosti, k čemuž však bude potřeba souhlasu všech společníků (§ 171 odst. 2 *in fine* ZOK).

Domnívám se, že důsledkem porušení předkupního práva k podílu je absolutní neplatnost smlouvy o převodu podílu, a to vzhledem k analogické aplikaci § 271 odst. 3 ZOK, který stanoví, že je-li převoditelnost akcií omezena jinak než souhlasem orgánu společnosti a převede-li akcionář akcie v rozporu s daným omezením, je převod akcií neplatný.¹⁹⁶ Jako *lex specialis* se pak toto pravidlo uplatní před obecnými ustanoveními občanského zákoníku a obsoletním se stane rozlišování následků porušení předkupního

¹⁹³ Slovy B. Havla in op. cit. sub 24, s. 399 „který orgán bude a jak bude případně k převodu dávat souhlas, je věcí společenské smlouvy, nicméně bude-li to valná hromada, bude rozhodovat dvoutřetinovou většinou podle § 171 odst. 2 písm. b) [...]“.

¹⁹⁴ Předkupní právo je definováno v § 2140 odst. 1 OZ: „Ujedná-li si předkupník k věci předkupní právo, vzniká dlužníku povinnost nabídnout věc předkupníkovi ke koupi, pokud by ji chtěl prodat třetí osobě (koupěchtivému).“

¹⁹⁵ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 399: „Zákon také nezavádí obecně předkupní právo k podílu, ale to lze zavést smluvně, a to i jako právo věcné povahy (§ 2140 a násl. NOBčZ).“ Srov. též usnesení ze dne 10. 5. 2005, spis. zn. 29 Odo 312/2004, nebo ze dne 19. 7. 2006, spis. zn. 29 Odo 1017/2005, ve kterých Nejvyšší soud na možnost ujednání předkupního práva ve společenské smlouvě poukázal.

¹⁹⁶ Janošek, V. *Smluvní předkupní právo k obchodnímu podílu. Nihil novi sub sole?* Obchodněprávní revue, 2015, č. 1, s. 2. Autor na s. 3 poukazuje na skutečnost, že má-li dané pravidlo bránit změně akcionářské struktury v ryze kapitálové společnosti, tím spíše by se mělo uplatnit ve společnosti smíšeného charakteru, kterou je společnost s ručením omezeným. Obdobný názor lze nalézt též v Čech, P. *K některým úskalím převodu obchodního podílu I.* Právní rádce, 2007, č. 5, s. 18.

práva povahy věcné a obligační.¹⁹⁷ Zcela bez významu bude rovněž dobrá víra nabyvatele podílu, když ten v souladu § 209 odst. 1 ZOK přistupuje ke společenské smlouvě, v níž je předkupní právo zakotveno.

Pokud společenská smlouva neurčí poměr, v jakém mají společníci předkupní právo, mám za to, že se, opět analogicky, uplatní § 213 odst. 1 ZOK a podíl bude rozdělen mezi společníky podle poměru jejich podílů.¹⁹⁸

4.4.3. POVINNOST LOAJALITY SPOLEČNÍKA PŘI PŘEVODU PODÍLU

Byť jsou ústředními subjekty procesu převodu podílu převodce a nabyvatel, nelze opomíjet, že mohou být dotčeny i zájmy jiných subjektů. Zejména ve vztahu ke společnosti lze dovodit řadu ochranných prvků. Vedle schvalovací působnosti valné hromady hraje významnou roli také princip loajality společníka vůči společnosti.¹⁹⁹

Zákonnou úpravu povinnosti loajality nalezneme v § 212 odst. 2 OZ, jež stanoví, že přijetím členství v korporaci se člen vůči ní zavazuje chovat se čestně a zachovávat její vnitřní řád. Obsáhlejší definici povinnosti loajality podal Vrchní soud v Praze, který ji definoval jako „[...] povinnost nečinit vůči společnosti úkony, které by měly negativní vliv na její podnikání, na realizaci jejího předmětu podnikání, resp. činnosti. Společník nesmí činit vůči společnosti takové úkony, které jsou způsobilé ji poškodit, a to jak ve směru ke třetím osobám, tak i ve směru ke společníkům.“²⁰⁰ Obdobně Nejvyšší soud dovodil, že „jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci společnosti, resp. aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obejití povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti.“²⁰¹ Porušení povinnosti loajality pak může vyústit až v neplatnost převodu podílu.

¹⁹⁷ Srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2000, spis. zn. 29 Cdo 2811/99: „Podmínka přednostní nabídky obchodního podílu ostatním společníkům je objektivní podmínkou oprávnění převést obchodní podíl na třetí osobu, tedy oprávnění, které může založit pouze společenská smlouva. Není-li tato podmínka splněna, nelze obchodní podíl na třetí osobu platně převést.“

¹⁹⁸ Janošek, V. in op. cit. sub 196, s. 7.

¹⁹⁹ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1066.

²⁰⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, spis. zn. 7 Cmo 269/2009, zveřejněno v časopise Soudní rozhledy, 2011, č. 5, s. 176.

²⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, spis. zn. 29 Odo 387/2006.

4.5. SMLOUVA O PŘEVODU PODÍLU

K převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným dochází na základě titulu, kterým je smlouva o převodu podílu. Jak bylo uvedeno výše, nejedná se o samostatný smluvní typ, ale uplatní se smluvní typy sloužící k převedení věci do vlastnictví jiného zakotvené ve čtvrté části občanského zákoníku.²⁰² V případě úplatného převodu tedy půjde o smlouvu kupní (§ 2079 a násl. OZ) a o smlouvu darovací v případě převodu bezúplatného (§ 2068 násl. OZ).²⁰³ Možná je rovněž směna podílu (§ 2184 a násl. OZ). Vzhledem ke zvláštní povaze podílu jako věci se však některá ustanovení občanského zákoníku o tom kterém smluvní typu neuplatní.

Smlouva o převodu podílu je konsensuálně obligačním právním jednáním, má však zároveň translační účinky, slouží tedy zároveň jako *titulus* i jako *modus*. K převodu vlastnického práva k podílu jako věci jednotlivě určené bude docházet v souladu s § 1099 OZ už samotnou smlouvu k okamžiku její účinnosti, pokud si smluvní strany neujednají okamžik jiný (např. budou vázat přechod vlastnického práva na zaplacení kupní ceny).

Na proces uzavírání smlouvy o převodu podílu se užijí obecná ustanovení občanského zákoníku o smlouvách a jejich uzavírání v hlavě první části čtvrté (§ 1724 a násl. OZ). Není též vyloučeno, aby došlo k uzavření smlouvy budoucí o smlouvě převodu podílu (§ 1875 OZ), jakož i převodu podílu po založení avšak před zápisem společnosti do obchodního rejstříku.

4.5.1. FORMA SMLOUVY O PŘEVODU PODÍLU

V ustanoveních upravujících převod podílu je forma smlouvy o převodu podílu zmíněna pouze ve vztahu k účinnosti převodu vůči společnosti, když § 209 odst. 2 ZOK stanoví jako předpoklad této účinnosti doručení účinné smlouvy s úředně ověřenými podpisy společnosti. Dle B. Havla tak lze dojít k závěru, že je možné platně uzavřít

²⁰² Smlouva o převodu podílu musí jakožto právní jednání naplňovat rovněž požadavky § 545 a násl. OZ.

²⁰³ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1067.

smlouvu o převodu podílu ústně a následně zhojit nedostatek formy v souladu s § 582 odst. 1 OZ písemným vyhotovením.²⁰⁴

Domnívám se, že tento názor není možné přijmout a k platnému a účinnému uzavření převodní smlouvy je nutné dodržet písemnou formu s úředně ověřenými podpisy. Tento názor je v teorii zastáván výrazně častěji.²⁰⁵ Nelze totiž opomíjet fakt, že změnou v osobě společníka dochází ke změně společnosti ve smyslu § 6 odst. 1 ZOK, a na právní jednání, jímž k této změně dochází, klade zákon o obchodních korporacích výslovně požadavek písemné formy s úředně ověřenými podpisy. V případě nedodržení těchto požadavků bude smlouva o převodu absolutně neplatná (§ 6 odst. 2 *in fine* ZOK).

Mám tak za to, že formu smlouvy nelze výkladem § 209 odst. 2 ZOK vůbec dovozovat a ratiem tohoto ustanovení je stanovení momentu účinnosti převodní smlouvy vůči společnosti. Pokud by tomu tak nebylo, dopouštěl by se zákonodárce duplicitní úpravy. Pokud předpokládal formu smlouvy v souladu § 6 ZOK za danou, nebylo potřeba znovu ji v § 209 odst. 2 ZOK upravovat.

4.5.2. UZAVŘENÍ SMLOUVY O PŘEVODU PODÍLU NA ZÁKLADĚ PLNÉ MOCI

V praxi není výjimkou uzavření smlouvy o převodu podílu na základě plné moci. Formální požadavky na plnou moc zde vyplývají z § 441 odst. 2 *in fine* OZ, který stanoví, že vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc. V tomto případě tedy, v návaznosti na formální požadavky na samotnou smlouvu o převodu, půjde o písemnou formu s úředně ověřeným podpisem zmocnitele.²⁰⁶ Institut ověření podpisu zmocnitele na plné moci v zásadě působí jako garance nabyvateli, že kontrahuje s vlastníkem podílu.²⁰⁷

²⁰⁴ Havel, B. in op. cit. sub 24, s. 402, obdobně tamtéž s. 16: „[...] typicky se § 6 zřejmě nepoužije na převody podílů, resp. je představujících cenných papírů, není-li vyžadována písemná forma, a to i pro existenci speciálního pravidla (např. § 207 nebo 210).“ Srov. však Havel, B. in op. cit. sub 12, s. 31: „Povinná písemná forma s ověřenými podpisy pro právní jednání související se životem obchodní korporace (založení, vznik, převod obchodního podílu atd.) je zachována.“

²⁰⁵ Čech, P., op. cit. sub 137, s. 28; obdobně také Eichlerová in op. cit. sub 5, s. 310; též Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1067.

²⁰⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 5. 2007, spis. zn. 29 Odo 894/2006.

²⁰⁷ Čech, P. *K převodu obchodního podílu*. Právní rádce, 2007, č. 11, s. 30.

4.5.3. NĚKTERÉ NÁLEŽITOSTI SMLOUVY O ÚPLATNÉM PŘEVODU PODÍLU

Nejčastěji bude bezesporu docházet k převodům podílu ve společnosti s ručením omezeným za úplatu. V takovém případě musí smlouva obsahovat vedle identifikace společnosti a smluvních stran, přesné identifikace převáděného podílu, údaje o vkladu do základního kapitálu společnosti, který na převáděný podíl připadá, a údaje o výši podílu,²⁰⁸ také náležitosti požadované pro daný smluvní typ, tedy koupi,²⁰⁹ respektive koupi věci movité.

Některá ustanovení občanského zákoníku se však neuplatní. Nebude možné například aplikovat ustanovení o množství, jakosti a provedení věci, naopak významné v převodní smlouvě budou údaje o druhu podílu a o právech a povinnostech s ním spojených, jakož i informace o hospodářské situaci společnosti (zejména pokud je nabyvatelem jiná osoba než dosavadní společník).²¹⁰

Ze shora uvedeného tak vyplývá, že významnou náležitostí smlouvy o převodu je určení, zda se jedná o převod úplatný, či bezúplatný. Nedostatek tohoto určení totiž způsobí zdánlivost takové smlouvy z důvodu její neurčitosti (§ 553 odst. 1 OZ). Nutnost určení úplatnosti či bezúplatnosti smlouvy o převodu podílu byla v minulosti dovozována judikaturou a domnívám se, že závěry, ke kterým soudy došly, se uplatní nadále.²¹¹

Pojmovým znakem kupní smlouvy je toliko její úplatnost, tedy povinnost zaplatit kupní cenu. Co se týká kupní ceny, akcentuje občanský zákoník autonomii vůle smluvních stran, kterou může být kupní cenu ve smlouvě neuvádět.²¹² V takovém

²⁰⁸ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 139.

²⁰⁹ Viz § 2079 OZ: „Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabytí vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.“

²¹⁰ Dvořák, T. in op. cit. sub 22, s. 139.

²¹¹ Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 15. 3. 1995, spis. zn. 7 Cmo 120/94 dovodil, že „maji-li být závazky smluvních stran dostatečně určité, je nutné v konkrétní smlouvě vždy určit, zda jde o převod úplatný či bezúplatný. Ze samotného nedostatku vyjádření úplatnosti či určení ceny nelze bez dalšího dovést bezúplatnost převodu.“ Tento závěr následně potvrdil rovněž Nejvyšší soud v usnesení ze dne 20. 6. 2000, spis. zn. 32 Cdo 97/2000.

²¹² Bednář, V., Kasík, P. in Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 32. Autoři komentáře poukazují na další nemožnost využití mj. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2008, spis. zn. 30 Cdo 2216/2007, týkajícího se neplatnosti kupní smlouvy o převodu nemovitostí pro absenci ujednání kupní ceny. Domnívám se, že stejné závěry bude možné dovést i vzhledem k podílům v obchodních korporacích. Pokud absence ujednání kupní ceny nezpůsobí neplatnost kupní smlouvy týkající se movité věci zapisované do veřejného seznamu, tím spíše by neměla způsobit neplatnost smlouvy o koupi movité věci do veřejného seznamu nezapisované.

případě se dle § 2085 odst. 2 OZ uplatní nevyvratitelná domněnka ujednané kupní ceny ve výši, za niž se týž nebo srovnatelný předmět v době uzavření smlouvy za obdobných podmínek obvykle prodává. Vzhledem k uplatnění této domněnky se dle mého názoru dále neuplatní dřívější judikatura Nejvyššího soudu²¹³ trvajících na požadavku určení kupní ceny, byť alespoň v příloze²¹⁴ smlouvy o převodu. Právě uvádění výše úplaty v příloze smlouvy o převodu podílu bylo jedním ze způsobů, jak se vyhnout jejímu zveřejnění. I tyto snahy však nutně musejí ustoupit do pozadí, vzhledem k tomu, že smlouva o převodu již není zakládána do sbírky listin obchodního rejstříku.²¹⁵

4.5.4. ÚČINNOST SMLOUVY O PŘEVODU PODÍLU

Mezi smluvními stranami nabývá smlouva účinnosti jejím uzavřením, případně později, pokud tak smluvní strany ujednájí. Je-li potřeba souhlasu některého z orgánů společnosti, nabude smlouva účinnosti okamžikem udělením souhlasu. Okamžikem účinnosti smlouvy se nabyvatel stane společníkem společnosti a vlastníkem podílu. Zároveň přistupuje ke společenské smlouvě ve znění, jaké měla ke dni účinnosti převodu.²¹⁶

Vůči společnosti se převod podílu stane účinným až doručením účinné smlouvy s úředně ověřenými podpisy (§ 209 odst. 2 ZOK). Účinnost smlouvy mezi stranami je tak předpokladem účinnosti převodu vůči společnosti. Jakmile se převod vůči společnosti stane účinným, je nabyvatel oprávněn vykonávat práva spojená s podílem a společnost je naopak oprávněna vyžadovat plnění společníkových povinností. Moment účinnosti je důležitý též vzhledem ke vzniku ručení převodce vůči společnosti za dluhy, které byly s podílem převedeny na nabyvatele (§ 209 odst. 1 ZOK). Tyto dluhy budou spočívat zejména ve vkladové, či příplatkové povinnosti, eventuálně zvláštní povinnosti spojené s jiným než základním podílem.²¹⁷ Vzhledem k důsledkům, které z doručení

²¹³ Zejména srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, spis. zn. 29 Odo 221/2005: „[...] *neboť zákon pro smlouvu o převodu obchodního podílu nestanoví postup pro určení ceny, není-li uvedena ve smlouvě (jak to činí např. pro kupní smlouvu či smlouvu o dílo) a při nedostatku smluvního ujednání o ceně by tedy nebylo možné cenu s použitím dispozitivního ustanovení zákona určit.*“ Dále též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2006, spis. zn. 29 Odo 609/2005.

²¹⁴ Viz výše zmíněné usnesení Nejvyššího soudu spis. zn. 29 Odo 221/2005, či usnesení ze dne 7. 2. 2006, spis. zn. 29 Odo 1241/2004.

²¹⁵ *A contrario* § 66 rejstříkového zákona.

²¹⁶ Pokorná, J. in op. cit. sub 36, s. 1073.

²¹⁷ Tamtéž.

smlouvy vyplývají, je vhodné zajistit jeho potvrzení takovým způsobem, který nemůže vzbudit pochyby o doručení smlouvy, ani o jeho datu.²¹⁸ Jako vhodné se jeví zařadit za podpisy smluvních stran ve smlouvě o převodu prohlášení statutárního orgánu společnosti, případně vyhotovit samostatný dokument (protokol) o předání jednoho vyhotovení smlouvy společnosti.

Jednatel společnosti je povinen provést změnu v seznamu společníků (§ 139 odst. 4 ve spojení s § 196 ZOK), vyhotovit úplné znění společenské smlouvy, uložit je do sbírky listin obchodního rejstříku (§ 197 ZOK) a podat návrh na změnu zápisu v obchodním rejstříku (§ 11 ve spojení s § 47 rejstříkového zákona).

Účinnost smlouvy vůči třetím osobám nastává, jakmile jim byl oznámen, nejpozději však zveřejněním zápisu o změně společníka v obchodním rejstříku.²¹⁹

4.5.5. VEDLEJŠÍ UJEDNÁNÍ VE SMLOUVĚ O PŘEVODU

Do smlouvy o převodu podílu mohou strany fakultativně zahrnout i řadu vedlejších ujednání, jež modifikují práva a povinnosti, která pro strany ze smlouvy o převodu podílu plynou. Úprava vedlejších ujednání při kupní smlouvě je zakotvena v § 2132 až 2157 občanského zákoníku.²²⁰

Domnívám se, že největší uplatnění z vedlejších ujednání bude mít předkupní právo, tedy závazek, aby společník v případě, že bude mít v úmyslu podíl převést, jej nabídl ke koupi původnímu společníkovi.²²¹ Předkupní právo sjednané ve smlouvě o převodu podílu pak bude mít obligační povahu,²²² bude tedy závazné pouze mezi smluvními stranami. Důsledkem porušení takto sjednaného předkupního práva bude pouze nárok na náhradu vzniklé škody. Pokud však nebyl koupěchtivý v dobré víře, tedy tehdy, kdy věděl nebo musel vědět o právu předkupníka, uplatní se nevyvratitelná domněnka uzavření smlouvy o převodu podílu s rozvazovací podmínkou uplatnění předkupního práva původním vlastníkem podílu (§ 2145 OZ).

²¹⁸ Tamtéž, s. 1074.

²¹⁹ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 312.

²²⁰ Vedlejšími ujednáními jsou výhrada vlastnického práva, výhrada zpětné koupě, výhrada zpětného prodeje, předkupní právo, koupě na zkoušku, výhrada lepšího kupce a cenová doložka.

²²¹ V souladu s § 2140 odst. 2 ZOK bude možné předkupní právo sjednat i v rámci bezúplatného převodu.

²²² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2005, spis. zn. 29 Odo 1339/2004, případně také nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 19. 10. 1999, spis. zn. I. ÚS 265/98.

Vzhledem k tomu, že se smlouva o převodu podílu nezakládá do sbírky listin obchodního rejstříku, je výrazně omezena možnost koupěchtivého se o sjednaném předkupním právu dozvědět. V těchto případech by se mohlo jevit jako účelné využít § 25 odst. 1 písm. k) rejstříkového zákona, tedy zapsání předkupního práva jako jiné důležité skutečnosti do obchodního rejstříku. Podat návrh na zápis takové skutečnosti má sice pouze společnost, její právní zájem zde však spočívá v tom, aby nebylo sporů o její společnické struktuře.²²³

Druhým využitelným institutem je výhrada vlastnictví (§ 2132 OZ). Výhrada vlastnictví spočívá v tom, že prodávající převádí kupujícímu věc s odkládací podmínkou úplného splacení kupní ceny a do úplného zaplacení tak zůstává prodávající vlastníkem věci. Jedná se tedy v zásadě o zajišťovací prostředek sloužící prodávajícímu.²²⁴ Zaplacením kupní ceny se stává kupující automaticky vlastníkem věci, aniž by bylo zapotřebí jakéhokoliv dalšího právního jednání.²²⁵ Možnost sjednat výhradu vlastnictví ve smlouvě o převodu podílu již byla dříve dovozena judikaturou.²²⁶ Domnívám se však, že konstrukce výhrady vlastnictví není v rámci převodu podílu vzhledem jeho zvláštní povaze úplně vhodná, neboť v tomto případě v zásadě dochází ke štěpení na „holé“ vlastnictví, které zůstává prodávajícímu, a fakticky všechna ostatní práva spojená s podílem, jež vykonává kupující. Nelze též opomíjet, že výhrada vlastnictví může selhat v rámci dobrovolného nabytí od neoprávněného [§ 1109 odst. 1 písm. c) OZ].²²⁷

4.6. PŘEVOD PODÍLU V RÁMCI KOUPE ŽÁVODU

Vedle nabytí podílu smlouvu o jeho převodu lze podíl nabýt též v rámci koupě závodu, jakožto organizovaného souboru jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti (§ 502 OZ).

²²³ Janošek, V. in op. cit. sub 196, s. 7.

²²⁴ Tichý, L. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 888.

²²⁵ Tamtéž.

²²⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2006, spis. zn. 29 Odo 1241/2004.

²²⁷ Bednář, V., Kasík, P. in Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014).* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 103.

K závěru, že podíl může být součástí závodu, došel Nejvyšší soud v usnesení ze dne 9. 5. 2006, spis. zn. 29 Odo 870/2005.²²⁸ Nejvyšší soud zároveň dovedl, že v případě převodu podílu v rámci koupě závodu není třeba, aby byly splněny případné podmínky omezující převod obchodního podílu stanovené zákonem a společenskou smlouvou. Koupí závodu pak nabývá kupující vše, co k závodu jako celku náleží, včetně podílu (§ 2175 odst. 1 OZ).

Za pozornost ve vztahu k převodu podílu v případě prodeje závodu stojí ustanovení § 2180 odst. 1 OZ, podle kterého je-li kupujícím subjekt zapsaný do veřejného rejstříku, nabývá vlastnické právo k závodu jako celku, tedy *ipso facto* i k jeho jednotlivým součástem,²²⁹ zveřejněním údaje, že uložil doklad o koupi závodu do sbírky listin. Pokud tedy bude nabyvatelem závodu osoba zapsaná ve veřejném rejstříku, stane se vlastníkem podílů, jež jsou součástí závodu, až zveřejněním údaje o založení dokladu o koupi závodu v Obchodním věstníku (§ 3018 OZ), nikoliv účinností smlouvy o koupi závodu.

²²⁸ V daném případě se jednalo o podnik, tedy terminologii a právní úpravu obsaženou v obchodním zákoníku. Domnívám se nicméně, že závěry, ke kterým Nejvyšší soud došel, jsou nadále aplikovatelné.

²²⁹ Havel, B. in op. cit. sub 227, s. 181.

5. PŘEVOD PODÍLU VTĚLENÉHO DO KMENOVÉHO LISTU

5.1. OBECNĚ K PŘEVODU KMENOVÉHO LISTU

Převod podílu představovaného kmenovým listem je upraven v § 210 ZOK, vedle kterého se dále uplatní obecná ustanovení občanského zákoníku o převodu vlastnického práva²³⁰ a ustanovení zákona směnečného a šekového.²³¹

Z hlediska převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným s sebou zakotvení institutu kmenového listu přineslo jednoznačné zjednodušení. Je tomu zejména proto, že kmenový list může být vydán pouze k podílu, jehož převoditelnost není omezena či podmíněna (§ 137 odst. 2 ZOK). Převod takto představovaného podílu tedy není nutné podrobit případnému souhlasu valné hromady, nepoužijí se § 207 a § 208 ZOK, ani jiná omezení vyplývající například z předkupního práva zakotveného ve společenské smlouvě. Z tohoto hlediska lze na převod podílu inkorporovaného do kmenového listu pohlížet jako na převod privilegovaný a finančně i formálně méně náročný.

5.2. TITUL A ZPŮSOB PŘEVODU KMENOVÉHO LISTU

I v případě převodu kmenového listu je titulem převodu vlastnického práva platná a účinná smlouva, a to smlouva o převodu právě tohoto cenného papíru. Ta může být uzavřena písemně, ústně,²³² či konkludentně (např. předáním rubopisovaného kmenového listu).²³³ Modem převodu je pak indosace a předání kmenového listu. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 1103 odst. 2 OZ stanoví, že vlastnické právo k cennému papíru se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání, aniž by umožňoval odchýlné ujednání stran, bude moment převodu vlastnického práva takto dán vždy (§ 978 OZ). Nabytím kmenového listu přistupuje jeho nabyvatel ke

²³⁰ Ustanovení § 1099 až § 1108 OZ.

²³¹ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon směnečný a šekový“ či „ZSŠ“).

²³² Viz rozsudek ze dne 24. 7. 2005, spis. zn. 29 Odo 346/2004, kde Nejvyšší soud konstatoval, že pro převod cenného papíru na řad není potřeba písemné formy.

²³³ Eichlerová, K in op. cit. sub 5, s. 316.

společenské smlouvě společnosti a převodci vzniká ručení za převedené dluhy²³⁴ vůči společnosti (§ 210 odst. 1 ve spojení s § 209 odst. 1 ZOK).

V literatuře se lze setkat i s názorem, že vedle rubopisace kmenového listu je možné uzavřít smlouvu o převodu podílu.²³⁵ Domnívám se, že tento názor je zavádějící, a to vzhledem k povaze kmenového listu coby cenného papíru, tedy listiny, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že bez ní není možné právo převést (§ 514 OZ). Uzavřít je možné toliko smlouvu o převodu kmenového listu, a to případně i v písemné formě.

Za vlastníka kmenového listu jako cenného papíru je vždy považována osoba, jíž svědčí nepřetržitá řada rubopisů (čl. I § 16 odst. 1 ZSŠ). Rubopis (indosament) je jednostranné písemné prohlášení převodce (indosanta) umístěné na kmenovém listu, ne tedy nutně na jeho rubu, nebo přívěsku (čl. I § 13 odst. 1 ZSŠ).²³⁶ Pod sankcí neplatnosti musí být rubopis nepodmíněný (čl. I § 12 ZSŠ). Obecně však nemusí být datován.²³⁷

Součástmi rubopisu jsou převodní doložka („za mě na řad,“ „místo mě“), údaj o indosatěři a podpis indosanta. Takový rubopis je označován jako vyplněný.²³⁸ Zákon o obchodních korporacích klade na rubopis vzhledem k určení osoby indosatěře vyšší nároky než na zákon směnečný a šekový, když požaduje jednoznačnou identifikaci nabyvatele (§ 210 odst. 1 ZOK). Nepostačí tedy uvést na kmenové listu jméno či název nabyvatele, ale bude třeba doplnit je alespoň údajem o firmě, sídle či bydlišti.²³⁹ Důsledkem požadavku jednoznačné identifikace nabyvatele podílu je také pojmové vyloučení blankoindosamentu, tedy rubopisu, jež neobsahuje jméno indosatěře.

Účinek rubopisu je tak trojí - převodní, garanční a legitimační.²⁴⁰ Legitimační funkce spočívá v tom, že na základě rubopisu bude možné prokázat účast na společnosti nejen výpisem z obchodního rejstříku, ale také předložením řádně indosovaného

²³⁴ Ustanovení o ručení je zde *lex specialis* vůči § 1103 odst. 2 *in fine* OZ.

²³⁵ Hampel, P. *Některé novinky v postavení společníka s.r.o. podle ZOK*. REKODIFIKACE & PRAXE, ukázkové číslo, 2012, s. 23. Autor na s. 25 uvádí: „nelze však vyloučit, že současně s rubopisem uzavřou společník a nabyvatel také smlouvu o převodu obchodního podílu, což [...] může působit určité komplikace [...]“.

²³⁶ Kotásek, J. in op. cit. sub 134, s. 159.

²³⁷ Srov. např. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, spis. zn. 29 Odo 347/2004.

²³⁸ Kotásek, J. in op. cit. sub 134, s. 160.

²³⁹ Eichlerová, K. in op. cit. sub 5, s. 316.

²⁴⁰ Kotásek, J. in op. cit. sub 134, s. 161.

kmenového listu. Bez indosamentu by byla osoba pouhým držitelem kmenového listu.²⁴¹

5.3. ÚČINNOST PŘEVODU KMENOVÉHO LISTU VŮČI SPOLEČNOSTI A ZÁPIS ZMĚNY V OSOBĚ SPOLEČNÍKA DO OBCHODNÍHO REJSTRÍKU

Účinnost smlouvy o převodu podílu vtěleného do kmenové listu nastává dle § 210 odst. 2 ZOK oznámením změny v osobě společníka a předložením rubopisovaného originálu kmenového listu společnosti, přičemž oba tyto požadavky musejí být splněny kumulativně. Žádný jiný způsob²⁴² než právě prezentace originálu kmenového listu, opět z hledem k jeho povaze cenného papíru a jeho funkce legitimační (§ 514 OZ), nepřichází v úvahu.²⁴³ Až po oznámení změny v osobě společníka a přeložení kmenového listu bude ten, jemuž svědčí nepřetržitá řada rubopisů na kmenovém listu, zapsán do seznamu společníků (§ 139 odst. 4 ZOK).

Jednatelům vznikne povinnost vyhotovit aktuální znění společenské smlouvy (§ 197 ZOK) a podat návrh na zápis změn do obchodního rejstříku (§ 11 rejstříkového zákona). Teoreticky je zde pak další postup stejný jako v případě klasického převodu podílu.

Vzhledem k absenci písemné smlouvy o převodu podílu s ověřenými podpisy se ale nabízí otázka, jakým způsobem jednatelé doloží rejstříkovému soudu změnu v osobě společníka, když písemná smlouva existovat v drtivé většině případů nebude, kopii kmenového listu pořídit nelze, a v úvahu nepřichází ani dočasné odebrání kmenového listu společníkovi a jeho předložení soudu. P. Čech pro tento případ dovozuje, že listinou dokládající převod podílu bude čestné prohlášení jednatele společnosti.²⁴⁴ Rejstříkový soud v takovém případě nicméně nebude moci žádným způsobem přezkoumat, zda se osoba, o níž jednatel prohlásil, že je společník, a která je označená v návrhu, skutečně stala vlastníkem podílu.

²⁴¹ Tamtéž, s. 161.

²⁴² Nelze uvažovat o předložení kopie kmenové listu, a to ani kopie ověřené. Dle § 9 písm. a) zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), totiž není vůbec možné (mimo jiné) šek, směnku nebo jiný cenný papír vidimovat.

²⁴³ Čech, P., op. cit. sub 137, s. 28.

²⁴⁴ Tamtéž.

Dalším úskalím absence písemné formy smlouvy je v rámci rejstříkového řízení doložení souhlasu nového společníka se zápisem do obchodního rejstříku dle § 12 rejstříkového zákona, který musí být opatřen ověřeným podpisem. V případě klasického převodu je souhlas součástí převodní smlouvy. V případě převodu kmenového listu však písemný souhlas chybí a zákon novému společníkovi nijak neukládá tento souhlas společnosti doložit. Může tedy zápis své osoby do obchodního podílu značně zdržet.²⁴⁵

V rámci shora předestřených témat se tak lze obávat, že právní jistota v zápisy společníků vlastnících kmenové listy může být podlomena. Vydání kmenových listů může mít za následek „zamlžení“ společnické skladby společnosti. Zápis v obchodním rejstříku nebude muset po delší dobu odpovídat skutečnosti. Bude též možné, že nastanou situace, kdy si společnost vůbec nebude jista, kdo je v daný okamžik jejím společníkem. Okamžik převodu kmenového listu zároveň často nebude možné určit, neboť zákon nepožaduje jako povinnou náležitost rubopisu kmenového listu datum. V tomto směru lze v souvislosti s vydáváním kmenových listů do jisté míry spatřovat anonymizaci společníků. Kmenové listy by tak snad bylo možné připodobnit k akciím na majitele, když skutečná identita společníka nemusí být známa až do momentu, kdy bude chtít vykonávat práva vůči společnosti a kmenový list jí předloží.²⁴⁶

5.4. PŘEVOD KMENOVÉHO LISTU V RÁMCI PROJEDE ZÁVODU

Podíl vtělený do kmenového listu může být rovněž převeden v rámci prodeje závodu. V takovém případě nebude k převodu kmenových listů potřeba indosace. Jak totiž uzavřel v rozsudku ze dne 30. 10. 2002, spis. zn. 29 Odo 314/2001, Nejvyšší soud, při prodeji závodu, jehož součástí jsou listinné cenné papíry, není k převodu těchto cenných papírů na potřebný indosament ani splnění dalších podmínek, které jsou nezbytné při samostatném převodu cenným papírů.

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Mandát, J. *Kmenový list jako cesta k anonymizaci s.r.o.?* EPRAVO.CZ, publikováno 11. 9. 2014, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/kmenovy-list-jako-cesta-k-anonymizaci-sro-95025.html> [citováno 25. 5. 2015].

ZÁVĚR

Účinná právní úprava společnosti s ručením omezeným je velmi flexibilní a poskytuje tak zakladatelům a společníkům široké pole působnosti ve strukturování vnitřních poměrů společnosti.

Společenská smlouva společnosti může nejrůznějšími způsoby vymezit práva a povinnosti společníků spojená s podíly a vytvářet tak různé druhy podílů. Jaká práva a povinnosti budou s jednotlivými druhy podílů spojena, bude záležet pouze na potřebách a vůli společníků. Může také dojít k situaci, kdy jeden společník bude vlastnit více podílů v téže společnosti, ať již stejného nebo různého druhu, a samostatně ke každému z nich uplatňovat práva. Konečně může být podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným vtělen do kmenového listu jakožto cenného papíru na řad, což umožní jeho výrazně méně formalizovaný převod a tím snadnou cirkulaci.

Společníci tak mohou volit mezi širokou škálou možností, jakými společnost modelovat. Mohou zůstat u klasického předrekodifikačního modelu společnosti, nebo mohou stratifikovat společnickou strukturu a emitovat kmenové listy. V mnohých případech se jistě uplatní model starý. Troufám si však tvrdit, že v kombinaci se snížením požadavků na výši vkladu připadající na podíl budou tyto široké možnosti utváření vlastní struktury společnosti impulzem k ještě častějšímu využívání právní formy společnosti s ručením omezeným. Současná úprava totiž prakticky umožňuje do podnikatelského prostředí vstup osobám bez dostatečné počáteční kapitálové základny, zároveň jim však například prostřednictvím institutu kmenových listů umožňuje získat jednoduchým způsobem kapitál od investorů a zároveň si, správným formulováním zejména práv spojených s podíly, udržet ve společnosti rozhodující vliv. Tato koncepce je výborně využitelná například u, v současné době hojně se vyskytujících, *start-up* společností. Je ovšem potřeba mít na paměti, že vysoká míra autonomie v určování vnitřních poměrů společnosti má i svou stinnou stránku. Prevence možných budoucích sporů a právní nejistoty s sebou ponese vysoké nároky na precizní formulování práv o povinnostech spojovaných s podíly.

Podíl ve společnosti s ručením omezeným je věcí v právním smyslu. Toto pojetí v jistém ohledu usnadňuje situaci oproti dřívějšímu. Ustanovení týkající se věcí movitých

se na podíl neaplikují analogicky, ale přímo. Vzhledem ke korektivu zakotvenému v § 979 OZ a povaze podílu jako věci nehmotné, o které ovšem nelze stroze uzavřít, že se jedná o právo, lze však konstatovat, že účinná právní úprava s sebou přináší mnohé otázky, zejména týkající se hranic aplikovatelnosti ustanovení občanského zákoníku o věcných právech. Jak bylo uzavřeno výše, podíl není věcí zapisovanou do veřejného seznamu, ani jej není možné opustit. Obecně ale lze konstatovat, že je způsobilým předmětem vlastnického práva, lze jej vydržet i nabýt od neoprávněného, byť se posledně zmíněná možnost nejeví jako úplně šťastné řešení. Jako významný problém se v poslední době ukázalo téma podílu ve společném jmění manželů, v rámci kterého se doktrína v zásadě rozdělila na dva názorové tábory. Tato názorová nejednotnost s sebou přináší značnou míru nejistoty, a to především pro praxi. Řešení tak snad přinese předpokládaná novelizace občanského zákoníku.

Pojetí podílu jako věci nachází svůj odraz také v případě nejčastější dispozice týkající se podílu, tedy jeho převodu. Napříště se na převod podílů použijí vedle ustanovení zákona o obchodních korporacích přímo ustanovení občanského zákoníku týkající se koupě, darování a směny. V rámci úplatného převodu podílu pak najde tento závěr svůj význam v tom, že nadále nebude nutné uvádět kupní cenu, leč bude potřeba toliko vyjádřit, že se jedná o převod úplatný.

Čestná úskalí s sebou nese také udělování souhlasu s převodem podílu valnou hromadou nebo jiným orgánem společnosti. V této otázce, jež byla před 1. 1. 2014 jasně vyřešena, jsme byli postaveni opět na začátek. Není tedy divu, že se objevily protichůdné názory na její řešení. Mám ovšem za to, že přece jen převážil názor zastávající řešení, že k udělení souhlasu postačí prostá většina hlasů a zároveň není potřeba pořizovat notářský zápis. Poněkud jiná je situace týkající se abandonního práva společníka. Zde lze shledat jasnou nedořešenost zákonného textu. Převod podílu ve společnosti s ručením omezeným lze vedle podmínění souhlasem některého z orgánů společnosti omezit také předkupním právem ostatních společníků zakotveným ve společenské smlouvě. Důsledky vzhledem k převodu podílu může mít také porušení povinnosti loajality společníka vůči společníka, jež může mít za následek neplatnost smlouvy o převodu.

Přes ojedinělé odlišné názory forma smlouvy o převodu vyžaduje písemnou formu s úředně ověřenými podpisy. Již samotným nabytím podílu přistupuje nabyvatel ke

společenské smlouvě. Vůči společnosti pak nabývá smlouva o převodu podílu účinnosti doručením účinné smlouvy společnosti.

Není rovněž vyloučeno, aby smluvní strany zakotvily ve smlouvě o převodu některé z vedlejších ujednání při kupní smlouvě zakotvená v občanském zákoníku. V úvahu přichází především předkupní právo a výhrada vlastnictví.

Velmi zajímavým institutem právní úpravy společnosti s ručením omezeným je kmenový list coby cenný papír na řad. Pro zdejší právní prostředí je stále fenoménem relativně neprobádaným. Byť se i v rámci úpravy kmenového listu setkáváme s určitými nejasnostmi, domnívám se, že po té, co se s ním praxe blíže seznámí, najde si své nezastupitelné místo.

Na četných místech v této práci bylo poukázáno na to, že se v účinné právní úpravě lze setkat s mnohými výkladovými nesnáze a nejasnostmi. Řada problémů, které byly dříve vyřešeny, jsou znovu aktuální a ani doktrína není v současnosti jednotná, případně se objevují ojedinělé názory od většinového mínění se odlišující. I ty však mají schopnost značně znejistit praxi. Domnívám se tak, že mnohá mnou diskutována témata budou nadále předmětem zájmu doktríny i praxe, dokud nedojde v zájmu právní jistoty k jasným a pevným závěrům. Některé nepřiliš prozkoumané instituty, dle mého mínění zejména variabilita podílů a kmenové listy, se zvýšeného zájmu odborné veřejnosti teprve dočkají.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ODBORNÉ KNIŽNÍ PUBLIKACE

- Bělohávek, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013.
- Dvořák, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014.
- Čáp, Z., Jahelka, P., Josková, L., Hejda, J. (vedoucí autorského kolektivu), Vaněčková, V. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2013.
- Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol., *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015.
- Černá, S., Plíva, S. a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. 1. vydání, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013.
- Eliáš, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012.
- Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
- Hampel, P. in Hampel, P., Walder, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob*. Praha. Wolters Kluwer, a.s., 2014.
- Havel, B. a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012.
- Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.
- Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.
- Pokorná, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vítek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014.
- Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.
- Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám. Praha: Aspi, Wolters Kluwer, 2008.

- Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Raban, P., et al. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014.
- Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.
- Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.
- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- Tégl, P. in Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014.

ODBORNÉ ČLÁNKY

- Bezouška, P. *Držba a vydržení obchodního podílu – jednotlivosti*. Obchodněprávní revue, 2009, č. 6, s. 161.
- Bezouška, P., Havel, B. *Podíl v korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné...* Obchodněprávní revue, 2015, č. 4, s. 97.
- Čech, P. *Akcie po rekodifikaci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 34.
- Čech, P. *Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku?* Právní rádce, 2014, č. 3, s. 24.
- Čech, P. *Činí rekodifikace z obou manželů společníky?* Právní rádce, 2013, č. 10, s. 26.
- Čech, P. *Líc i rub koupě od nevlastníka v novém občanském zákoníku*. Právní rádce, 2012, č. 9, s. 14.
- Čech, P., *Ještě k převodu kmenového listu (a formě smlouvy o převodu podílu)*. Rekodifikace & praxe, 2014, č. 8, s. 26.
- Čech, P. *K některým úskalím převodu obchodního podílu I*. Právní rádce, 2007, č. 5, s. 16.

- Čech, P. *K některým úskalím převodu obchodního podílu II*. Právní rádce, 2007, č. 6, s. 23.
- Čech, P. *K převodu obchodního podílu*. Právní rádce, 2007, č. 11, s. 33.
- Čech, P. *S.r.o. po rekodifikaci*. Právní rádce, 2012, č. 5, s. 14.
- Dědič, J., Šuk, P. *K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 6, s. 167.
- Doležil, T., Sztefek, M. *Zpráva o staronovém druhu ve středu Evropy*. REKODIFIKACE & PRAXE, 2015, č. 7 - 8, s. 38.
- Eliáš, K. *Vydržení podílu ve společnosti s ručením omezeným – nevyslovené argumenty*. Obchodněprávní revue, 2009, č. 1, s. 17.
- Hampel, P. *Některé novinky v postavení společníka s.r.o. podle ZOK*. REKODIFIKACE & PRAXE, ukázkové číslo, 2012, s. 23.
- Havel, B. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 12, s. 351.
- Hejda, J. *Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 3, s. 72.
- Janošek, V. *Smluvní předkupní právo k obchodnímu podílu. Nihil novi sub sole?* Obchodněprávní revue, 2015, č. 1, s. 1.
- Juroška, J., Zavadil, M. *Přirůstání podílů v obchodní korporaci dle zákona o obchodních korporacích*. Právní rozhledy, 2015, č. 11, s. 402.
- Pelikán, R. *Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 3, s. 76.
- Stuna, S., Švestka, J. *K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku*. Právní rozhledy, 2011, č. 10, s. 366.
- Vaněk, J. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku*, Právní rozhledy, 2014, č. 2, s. 44.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Hampel, P. *NOZ v praxi: Podíl ve společnosti s ručením omezeným*. Bulletin advokacie, publikováno 12. 8. 2014, dostupné z <http://www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-podil-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym?browser=full>.

- Mandát, J. *Kmenový list jako cesta k anonymizaci s.r.o.?* EPRAVO.CZ, 11. 9. 2014, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/kmenovy-list-jako-cesta-k-anonymizaci-sro-95025.html>.
- Nevrkla, L. *Převod podílu ve společnosti s ručením omezeným po 1. 1. 2014.* EPRAVO.CZ, publikováno 18. 4. 2014, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/prevod-podilu-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-po-1-1-2014-93665.html>.
- Prieložný, M., *K novým nejasnostem při udělování souhlasu s převodem podílu v s.r.o.* EPRAVO.CZ, publikováno 13. 3. 2014, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-novym-nejasnostem-pri-udelovani-souhlasu-s-prevodem-podilu-v-sro-93845.html>.
- Valová, I. *Je manžel společníka také společníkem s.r.o.?* EPRAVO.CZ, publikováno dne 4. 5. 2015, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/je-manzel-spolecnika-take-spolecnikem-sro-97394.html>.
- Tégl, P. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů.* Kongres Právní prostor 2014, publikováno dne 26. 8. 2014, dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>.

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- Zákon č. z. č. 58/1906 z. ř., o společnostech s omezeným ručením, ve znění účinném do 31. 12. 1950.
- Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013.
- Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování).
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony. Čj. OVA 483/15, čj. předkladatele 1036/2014-LO-SP. Dostupný z <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9QMEL700>.
- Návrh nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti {SEK(2008) 2098} {SEK(2008) 2099} /*KOM/2008/0396 konečném znění - CNS 2008/0130*/, dostupný z www.eur-lex.europa.eu/.

SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 10. 1999, spis. zn. I. ÚS 265/98, dostupný z www.nalus.usoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 4. 2000, spis. zn. 29 Cdo 2811/99, dostupné z informačního systému ASPI (JUD22589CZ).
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2000, spis. zn. 32 Cdo 97/2000, dostupné z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2002, spis. zn. 29 Odo 314/2001, dostupný z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2004, spis. zn. 20 Odo 414/2003, dostupný z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 7. 2004, spis. zn. 22 Cdo 700/2004, dostupný z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2005, spis. zn. 29 Odo 347/2004, dostupný z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 5. 2005, spis. zn. 29 Odo 312/2004, dostupné z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 7. 2005, spis. zn. 29 Odo 346/2004, dostupný z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 12. 2005, spis. zn. 29 Odo 1339/2004, dostupný z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, spis. zn. 29 Odo 1007/2005, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 2. 2006, spis. zn. 29 Odo 1241/2004, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, spis. zn. 29 Odo 221/200, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 5. 2006, spis. zn. 29 Odo 870/2005, dostupné z www.nsoud.cz.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 6. 2006, spis. zn. 29 Odo 609/2005, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2006, spis. zn. 29 Odo 1017/2005, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2007, spis. zn. 29 Odo 1278/2005, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 23. 5. 2007, spis. zn. 29 Odo 894/2006, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2007, spis. zn. 29 Odo 1216/2005, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, spis. zn. 29 Odo 387/2006, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 10. 2007, spis. zn. 29 Odo 794/2006, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2007, spis. zn. 29 Odo 346/2006, dostupné z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2008, spis. zn. 30 Cdo 2216/2007, dostupný z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2009, spis. zn. 29 Cdo 4282/2008, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2009, spis. zn. 29 Cdo 2845/2007, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 9. 2010, spis. zn. 29 Cdo 2852/2009, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2010, spis. zn. 29 Cdo 2090/2010, dostupné z www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2011, spis. zn. 29 Cdo 861/2011, dostupné z www.nsoud.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2012, spis. zn. 29 Cdo 3581/2010, dostupný z www.nsoud.cz.

- Rozdudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 1995, spis. zn. 7 Cmo 120/94, dostupný v informačním systému beck-online.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, spis. zn. 7 Cmo 269/2009, uveřejněno v časopise Soudní rozhledy, 2011, č. 5, s. 176.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 8. 2014, spis. zn. 7 Cmo 186/2014, uveřejněno v časopise Obchodněprávní revue, 2014, č. 11-12, s. 337.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2014, spis. zn. 7 Cmo 171/2014, uveřejněno v časopise Obchodněprávní revue, 2015, č. 1, s. 27.

ABSTRAKT

Ústředním tématem této diplomové práce je podíl ve společnosti s ručením omezeným jakožto fundamentální institut právní úpravy této formy obchodní společnosti, včetně případů, kdy je představován kmenovým listem. Práce se soustředí na podíl zejména z hlediska jeho pojetí jako předmětu právních vztahů v rámci jeho zařazení do kategorie věci v právním smyslu dle občanského zákoníku. Toto pojetí nachází svůj odraz také v případě nejčastější dispozice s podílem ve společnosti s ručením omezeným, tedy jeho převodu. Z tohoto důvodu se práce významnou měrou zabývá také převodem podílu, a to jak převodem podílu nevtěleného do kmenového listu, tak převodem podílu do tohoto fakultativně emitovaného cenného papíru vtěleného. Nastíněná témata jsou řešena na podkladě rekonstruované právní úpravy, jež s sebou přinesla mnohé otázky. Práce identifikuje aktuální problematika témata a výkladová úskalí a nastiňuje jejich možná řešení.

Práce je rozdělena celkem do pěti kapitol. První kapitola obsahuje obecný úvod do problematiky podílu ve společnosti s ručením omezeným. Vymezuje samotný pojem podílu a zabývá se modalitami koncepce podílu ve společnosti s ručením omezeným, tedy možností variability a plurality podílů.

Druhá kapitola se soustředí na podíl ve společnosti s ručením omezeným jako věc v právním smyslu a pojednává o některých důsledcích a úskalích, které s sebou tato koncepce přináší.

Ve třetí kapitole je představen cenný papír vydávaný společností s ručením omezeným. Popsány jsou zde podmínky vydání kmenového listu, jeho náležitosti i specifika.

Čtvrtá kapitola se zabývá převodem podílu nevtěleného do kmenového listu, včetně rozboru převodu podílu na stávajícího společníka a převodu na třetí osobu stojící mimo společnost. Pozornost je věnována též některým institutům s převodem podílu spojeným a smlouvě o převodu podílu a jejím náležitostem.

Poslední pátá kapitola se zabývá převodem kmenového listu. Analyzovány jsou specifika a způsob takového převodu.

ABSTRACT

The private limited liability company, as the most frequently used type of business corporation in the Czech Republic, has recently undergone significant changes concerning its legal regulations due to the recodification of private law. This thesis focuses on the share in the limited liability company and the equity instrument (the share certificate), by which the share can be represented, along with the transfer of the share.

The treatise aims to identify interpretational disputes arising from the recently enacted civil and corporation codes and, while using resources available at the moment, attempts to adumbrate possible outcomes and solutions.

The work itself is divided into five chapters. First chapter provides general description of the notion of the share in the limited liability company and defines its nature. Further, possible variations of issue of shares in the limited liability company such as issue of different classes of shares and the option of ownership of multiple shares in one company is examined.

In the second chapter, the concept of the share as a thing in itself (personal property) and the selected implications of this concept are discussed. The focus is aimed on topics which appear to be highly questionable.

Third chapter introduces the institute of the equity instrument (share certificate) as an optional form of share. The chapter describes basic attributes of the share certificate and conditions of its issue.

In the fourth chapter, the most prevalent disposition occurring in relation to the share, i.e. the transfer of thereof, is analyzed. This chapter scrutinizes specifically the transfer of the share, which is not represented by the share certificate. The discourse includes description of the difference between the transfer to a shareholder and to a third party, as well as possible conditions and drawbacks of such transfers. Further, the formal requirements and consequences of the share purchase agreement are discussed.

The final fifth chapter of the thesis is concerned with the transfer of share represented by the share certificate, its principles and particularities.

KLÍČOVÁ SLOVA/ KEY WORDS

- společnost s ručením omezeným
- podíl
- kmenový list
- převod

- limited liability company
- share
- equity instrument (share certificate)
- transfer

NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE

- Share in a limited liability company as a subject of legal relations; equity instrument